



De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

sto domicilium parare studebat: corpus ab omni spurcicia continens, & parsimonia ceterisque virtutum quibus suis ornamentis exercens ac componens.

Cogitur S. Bilhildis nubere.

Quod quidem ut rectius perficeret, in virginitatis proposito perseverare omnibus modis conabatur: sed vidua parentum voluntate, nupsit cuidam viro nobili & militari. Etsi autem matrimonij legibus esset subiecta, Christi tamen, quem toto corde dilexerat, obsequijs sedulo incumbere. Non multo inde elapso tempore, cum iam vnius prolis mater esset, marito in bello defuncto, prole etiam paulo post vitam exempta, ex consilio Sigeberti Episcopi Moguntini sui avunculi, Moguntiam commigrat: renunciatisque patrimonij amplissimis censibus, ut pauper & expedita Christum sequeretur, areolam ibidem est adepta, in qua ecclesiam in honorem Dei genetricis semperque virginis Mariae construxit.

Sigebertus Episcopus Moguntin.

S. Bilhildis conditio monasterium.

Quo in loco sanctarum foeminarum conuentu numerofo collecto, quantum sufficere posset praediorum ad communem sustentationem, ijs contulit. In quibus ipse quoque pie viuens, non solum corpori eis necessaria, sed etiam sancta conuersationis exempla suppeditabat. Interim misericors Deus, famulam tuam diutius in vnum laborare non permittens, quibusdam sanctis eiusdem monasterij virginibus eam tantum catechumenam esse, necdum baptismi gratiam percepsisse, reuelat. Hoc illa cognito, Episcopum consulit: qui & ipse diuina reuelatione edoctus, eam regenerationis aqua censuit abluendam. Baptismo igitur percepto, multo feruentior illa Dei laudibus & pijs exercitijs instabat: donec graui tacta infirmitate, praesens seculum reliquit quinto Calendas Decembris. Sepulta a clero & populo Moguntino in basilica, quam suis ipsa sumptibus exaedificari curauerat: Vbi deinceps plurimis miraculis claruit.

Abit e vita.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI STEPHANI IVNIORIS, QUI MARTYRIO FVNCTVS EST TEMPORE Constantini Copronymi, propter sanctarum imaginum honorem & adorationem, de sumpta ex Regine matris Bibliotheca, interprete D. Iacobo Billio Pruneeo, S. Michaelis in Eremito Abbate doctissimo. Nos vero, ut per multas alias, Lectori gratificaturi, eam in capita distinximus. Habetur in operibus Io. Damasceni auctoris, post tres de Imaginibus orationes, ubi idem Billius ad pium Lectorem sequentem subiecit praefatunculam.

Post tres Damasceni de Imaginibus orationes commode me facturum existimaui, si Stephani Iunioris, qui pro earundem imaginum cultu ac defensione, Constantini Copronymi tempore, hoc est, non multo post Damasceni obitum, crudelissima morte affectus est, vitam prudem a me de Greco in Latinum conuersam, ac nunc primum editam subnecterem: quo Christianus Lector de eadem re, non modo literis consignatum, sed etiam sanguinis profusione confirmatum testimonium praesto habeat.

VITA.

Novembr. 28. Cap. 1.

Vtile est p. bos viros laudare.

DIVINA quaedam res est virtus, ac digna qua plurimis laudibus efferatur: non eo tantum nomine, quod amplissimam ijs, a quibus amatur, mercedem rependit, sed etiam quia vel sola sui commendatione auditores ad se pertrahere, ac zeli aculeum in eorum animis infingere potest. Operae precium est igitur eos, qui virtutis amore praediti sunt, beatos praedicare, atque eorum vitam omnibus narrare. Sic enim & erga eos debito munere perfingemur, & alios ad suam ipsius amoris excitabimus. Quoniam itaque vndique optimus ille ac praestantissimus Stephanus, cuius nunc vitam commemorandam suscepimus, ex eorum numero extitit, qui virtute insigniter amantur, summoque ipsius desiderio flagrant, exponamus oportet primum, quinam ipsi ortus, quaque disciplina atque institutio extiterit: (nam ne ea quidem eiusmodi est, ex qua nulla ad pios viros vtilitas & oblectatio reditura sit:) deinde monasticas ipsius palastras, ac demum quae in martyrio suo luculenter ac praclare gessit. Tulit igitur egregium hoc germen domum

mina verè ac regina vrbium Constantinopolis. Nostrum enim atque indigenum germen hic est, ac diuinus ipsius fœtus & planta Stephanus: quæ & prima virtutis ipsius fructus degustauit, & nunc etiam vtilitatem metit, ac miraculis summa cum voluptate fruitur, alumno videlicet suo iucundissimè acquiescens. Natus est autem Anastasij tempore, qui tum imperij sceptrum tenebat, atque alio etiam nomine Artemius vocabatur. Pij porro ipsi parentes fuerunt, atque integerrima fide præditi: qui cum opibus ac facultatibus minimè carerent, non tamen parem ijs duntaxat animi inductionem ac voluntatem habebant, sed longè maiorem ac copiosiore. Hoc autem liquidò demonstrat benigna atque ingens erga egentes liberalitas, ac summa in danda elemosyna hilaritas ac munificentia. Quò etiam illud accedebat, quòd ad diuina templa sine vlla intermissione munera offerebant. Quæ etiam ipsa, magis quàm quicquam aliud, illum verè Stephanum, illam, inquam, ingentem pietatis eorum ac virtutis mercedem, ipsis attulerunt. Nam cum primò duarum filiarum parentes extitissent, mascula tamen prole carebant. Atque hoc infortunium pijs viris non paruum videbatur. Nòrunt hoc profectò, qui liberos procrearunt. Propemodùm enim non minus molestum est ijs, qui gignunt, masculo foetu carere, quàm si prorsus liberorum expertes essent. Ob eam causam & in diuinis templis assiduè versabantur, & à Deo obnixis precibus perpetuò contendebant, vt sibi hoc suo voto frui daretur. Idque tum potissimùm faciebant, cum ad Deiparæ templum, quod Blachernis situm est, sese conferrent.

Patria S. Stephani, & natiuitatis tempus,

Masculina prole carere, idem penè est quod orbum esse.

Cap. 2.

1. Reg. 1.

Visio matris eius.

Parentes, cum S. Mariæ Virgini offerunt.

Germanus Archiepiscopus Constantinopolitæ.

Is benedicit S. Stephano adhuc in vtero laterci.

S. Stephanus baptizatur.

Ac quodam tempore cum vno parasceues die peruigilium de more celebraretur, Anna ipsius mater (nam hoc ipsi, vt olim Samuelis matri nomen erat) cum, vt Scripturæ verbis vtar, plurimum sermonem effudisset, atque orationem in longum produxisset, & cum Dei genitricis imagine, tanquam cum viua differuisset, seque, si quod optabat, consequeretur, ipsius filio, id quod peperisset, consecraturam esse receperat, sub orationis finem somno correpta, fœminam incredibili quadam, atque omni sermone præstantiore, forma præditam cernit: quæ & ipsius pedem vellicans, Abi, inquit, in pace muliercula. Est enim tibi in vtero filius, quem admodum postulasti. Hæc locuta ea, quæ apparuerat, discessit. Ipsa autem non sine magna admiratione confurgens, ob ea quæ audierat, intima voluptate perfundebar. Ac postea maturè in lucem edito filio, confestim velut præludium patrum intens, ad Blachernense templum vnà cum marito proficiscitur, eumque ei, à qua acceperat, offert: Accipe, inquit, Dei mater hunc charissimum filium, quem beneficio tuo peperisti. Accipe eum, quem tibi & vnigenito filio tuo, etiam ante conceptionem dicaui. Hæc, & in eandem sententiam alia, cum dixisset, coniugemque manu prehensisset, Virginis imaginem ipsi ostendens, Hæc, inquit, vir suauissime, vt desideratum Stephanum parerem, mihi præstitit. Huic petitionem meam committens, voti compos extiti. Ambo igitur gratijs Dei genitrici actis, domum reuersi sunt. Sed hæc postea contigerunt. Interim autem sub illud tempus, quo Stephanus conceptus est, aliud etiam quiddam accidit, quod silentio nullo modo præterire deceat. Nam cum eximius vir Germanus in Patriarchicum thronum ascendurus esset, plebs ingenti frequentia ad maximum S. Sophiæ templum, ipsius videnti cupiditate concurrebat. Erat enim ille virtutis nomine clarus & illustris, atque in omnium linguis non sine voluptate versabatur. Vnà autem cum omnibus præclarum illud parentum Stephani par accurrens, scamnum quoddam occupabat: quò eum, quem cupiebat, è superiori loco intueri posset. Cum igitur ille per Ecclesiam transiret, statim mulier (ipsam enim eius, quem vtero gestabat, cura concitabat) Benedic, domine, id quod in vtero meo est, clamare cœpit. Ille autem perspicaci animæ oculo eum, qui vtero gestabatur, intuens, Benedicat hunc Dominus per primi martyris intercessionem, respondit. Apud omnes porro mulier affirmabat, se ea hora, qua hoc audisset, igneam flammam ex diuino illo ore proficientem vidisse. Vt igitur in lucem editus est, statim eum, vt magnus Germanus prædixerat, Stephanum appellarunt. Quandoquidem autem baptismi quoque luce collustrari eum oportebat, qui antè etiam quàm in lucem prodiret, illustratus erat, ad magnæ Sophiæ baptisterium itum est (Erat autem tum vespera magni Sabbati Resurrectionis Christi:) clarissimoque illi Germano in manus datur. Qui statim eum baptizat, atque vngit, eum, inquam, qui iam iamque spiritale Ecclesiæ vnguentum

RIUS
DER
VIII



tum futurus erat. Domum itaque reuersi, cum iam puer ad eam aetatem venisset, quae studiorum capax esset, ad ludimagistros eum proficisci, ac disciplinis operam dare voluerunt. Is autem ad egregiam naturam laboris ac diligentiae penam adiungens, ad doctrinae perceptionem duplicis alae subsidio celerissime prouolabat, ac velut equus per planitiem currebat. Hoc porro sedulo agebat, non modo disciplinas, sed etiam virtutem sibi compararet: quod & per illas mentem, & per hanc mores exornare posset. Quinetiam in diuinorum oraculorum lectione tanto studio & cura versabatur, ut ea prompte ac memoriter recitaret, atque ingenio tanquam libro vteretur. Ac praeterea cum sacras aedes adiret, atque sacra Scriptura legeretur, rectus stabat, totusque in eorum, quae legebantur, auditione defixus erat, non genua flectens, non desidia languescens, non denique ad ea, quae dicebantur, obdormiscens, sed arrectis, ut dici solet, auribus auscultans: ne quid eum ex his quae recitabantur, effugeret. Id autem tum denique studio maiore facere videbatur, cum aliquid ex Iohannis Chrysofomi lucubrationibus legeretur. Nam incredibili quodam ipsius amore tenebatur, atque ex praesertim orationibus pendebat: id videlicet efficiens, ut quod de Sirenibus editum est, re vera in illis existeret. Atque hac ratione mores suos omni ex parte moderabatur atque componebat: adeo ut & os a iuramento purum haberet, inanem sermonem nec ipse proferret, nec proferentem alium audire sustineret, proximum autem nec iudicaret, nec maledictis proscinderet: opes porro, & delicias, & gloriam, forti animo contemneret: quietam ac frugalem vitam sequeretur, ac parsimonia magis, quam alij sumptuum magnificentia & profusione gauderet.

Cap. 3. Ea porro tempestate ille, non minus belluinis moribus, quam nomine Leo, adornata instructaque ad inuadendam tyrannidem coniuratione, ab Orientalibus partibus proficiscitur, atque in Theodosium, qui tum imperio potiebatur, imperum facit. Hic autem tyranno imperio cedit, ac quietem amplectitur: ut qui scilicet imperij iacturam ciuilibus bellis leuiorem duceret. Statim itaque furia illa imperium inuadit. Ac primum quidem vulpinam pellem induens, (nouum enim leoninae apud ipsum locus erat) orthodoxam fidem, ut si quis alius, se colere simulabat, impietatis foetum, quem pectore gerebat, occultans.

Cum autem ad decimum iam imperij annum peruenisset, nec iam eam diutius animo premere ac continere posset, sceleratum foetum edidit: accitaque & coacta senatorum classe, absurdum illud & impium euomuit, Imaginum picturas formam quandam idolorum retinere inueniens, neque ijs cultum adhibendum esse, ne alioqui Deo loco imprudentes idola veneremur. Protinus igitur ingens tumultus a plebe excitatus est, ac mœstitiae nubes orthodoxorum Ecclesiam obtegebat. Quod ut vesipellus ille sensit, statim Gygis annulum vertens, ut obscurum esset quod agebat, laborabat, non videlicet leonis libertatem imitans, sed chamaeleontis potius in modum formas immutans. Non, inquit, huc spectat mea sententia, ut ea prorsus deleantur: sed hoc aio, sublimiore loco collocandas eas esse, ne ore quibus quam eas contingat, atque ita quodammodo rebus honore dignis contumeliam inferat. Quorsum hoc tandem, & quid moliens? Nimirum ut eas longe a nobis collocando, ac procul ab oculis nostris remouendo (ne eas facile aut certere, aut contingere queamus) paulatim, ut saepe nobis in his quos amamus visu veniat, in obliuionem incidamus, easque charas habere dediscamus, atque ita sensim & citra tumultum hoc a nobis obtineatur, ut eas nec adoremus, nec honore afficiamus. De hac impietate, quae & multum abstrusa, & multum iram appetentiae absurditatis habebat, cum certior factus fuisset Germanus, vir libera atque intrepida pietate praeditus, per quendam ex praecipuis Ecclesiae ministris haec ei mandat: Haudquaquam oportebat, Imperator, te, qui tum vitam, tum imperium a Deo accepisses, aduersus conditorem tuum insolenter extolli, atque, ut vulgo dicitur, non mouenda mouere, Patrumque terminos, quos illi antiquitus posuerunt, transferre studere. Etenim humana forma a Deo Verbo ex sancta & pura Virgine suscepta, cum omnis daemonum cultus extinctus est, tum omnis idolorum adoratio abscellit. At verò theandricae similitudinis imago Christi adoranda nobis & colenda perspicue tradita est, itemque illius, quae eum modo omni

sermone

Stephanus & literis simul & virtutibus operam dat.

Chrysofomi lucubrationibus de lectatur.

Cap. 3. Leonis Iulianici tyranni.

Theodosius imperio cedit, id Leonem relinquens.

Leonis vesipellus.

Admonitio Germani Episcopi ad Imperatorem Leonem.

SUM

910
F7

Auxetianus
msō mona-
sticæ vitæ
gymnasii.

sterijs detondere, ad Auxentij montem se conferunt. Situs est porrò hic mons è re-
gione Byzantij, circa Bithynia prouinciam: vicinosque omnes montes altitudinè
longè superat: nomenque ab eo Patre traxit, qui primus in eo domicilium sibi finit.
Hic autem locus ad vitæ tranquillitatem non parum ijs adiumenti affert, qui eius
cupiditate tenentur: vt qui ab omni turba ac tumultu immunis sit. Est enim in ipsius
fastigio antrum quoddam, in quo Patres, sede per successionem sibi constituta, tan-
dem hinc in paradysum migrarunt. Siquidè post diuini viri Auxetij è vitâ discessum,
Sergius ipsius discipulus, tum vitæ generi, tum anero successit. Huc secutus est vir æ-
miranda virtute ornatus Bendianus. Demùm sanctus Gregorius. Ac denique ille
Stephani antecessor, ac singulari mentis perspicacia præditus Iohannes. Ad quem

Parentes S.
Stephani
rogant eum
donari veste
monastica.

beati huiusce viri parentes filium, quem ex promissione acceperant, duxissent, cum
precibus ab eo conten debât, vt iptum exciperet, ac monastica veste donaret. Quem
vt senex intuitus est, ac perspicacissimis animæ oculis diuinam animæ ipsius pulchri-
tudinem cognouit, morumque in tam tenera ætate grauitatem atque constantiam
animaduertit, promptè eum suscipit, leniterque ac placidè ad ipsius parètes, vt
inquit, Dei spiritus in hoc puero requiescit. Quocirca cum nocturnæ Dei laudes de-
more peractæ essent, accitum puerum pro foribus antri fessit, ac plurimis verbis eum
erudit, atque ad spirituales palæstras acuit, monetque nè parentum amorem pluri-
quàm Deum faciat. Hic enim, inquit, & finxit, & seruauit: illi autem persæpè quos
adamârunt, perdidit, atque in pœnam coniecerunt. Hæc cum ille, aliaque huius
scopò consentanea monuisset, ac tanquàm in optimam terram semina iecisset,
eum tonder, ac monastica veste induit, decimum sextum iam vitæ annum agentem.

Quorundã
parentum
stultitia.

Cap. 6.
Monachus
factus vt se
gesserit S.
Stephanus.

Protinus igitur Stephanus ad monastica certamina sese accingens, nullum con-
tinentiæ genus prætermisit. Nam & ieiunio ac vigilijs corporis impetus coerceretur,
& omnes voluptatum illecebras superabat, & iracundiam imperio tenebat. Ab in-
iuriarum autem acceptarum recordatione vsque ad eò abhorrebat, vt non modò
eum, à quo molestia affectus esset, non vicisceretur, sed etiam beneficijs contrà affi-
ceret. Tanta rursùs obedientiæ laude præstabat, atq; ad obsequendum ad eò prom-
ptus erat, vt ob exuberantem obedientiæ atque humilitatis magnitudinem ijs po-
tissimum rebus delectaretur, quæ cum labore & molestia coniunctæ essent. Cui rei,
vt alia multa omittam, istud testimonio fuerit. Nam cum longo ab ipsis, ac difficili
interuallo, aqua ea, qua vtebatur, dissita esset, (erat enim in admirandi viri Auxentij
coemeterio, quod quidem ille adhuc superstes extruxerat, atque in sanctarum mu-
lierum monasterium consecrârat, ac Trychinariam, vel ob itineris asperitatem ac
difficultatem, vel etiam ob vestium ipsarum rigiditatem appellârat) eum, inquam,
longo interuallo aqua dissita esset, Stephanus eam quotidie ad antrum, tam ætate,
quàm hyeme deferebat. Cumque non modò aquam, sed & alia omnia, quæ necessa-
ria erant, illinc transferret, nunquàm ramen aut desidia languere, aut querulum
vllum verbum emittere, aut consuetam regulam negligere visus est. sed semper eo-
dem, quo magister, gressu incedere, atque ipsius vestigijs hæere. Qui quidem ob
eximium suum erga Deum amorem, omnibusq; numeris perfectam & absolutam
virtutem frequenter gratias diuinitus consecutus est, & quidem eiusmodi, vt et-
iam brutis animantibus imperaret, eisque tanquàm ministris vteretur. Canis enim
ipsi de more in monte assidebat. Qui quidem, si quandò Stephanum abesse conti-
gisset, (vt si fortè quidam è vicinis monachis ad sanctum virum ventitassent: si qui-
dem quamplurimum erant in illis montibus monasteria, quæ tyrannus, partim
quia immodico venationis studio tenebatur, partim quia monachorum vestem, vt
quæ dura asperaque vitæ monumentum ac symbolum esset, ac voluptuarios & de-
licijs deditos homines molestia enecare posset, insensè oderat, prorsus de medio
sustulit) canem illum de nomine vocabat, atque in charta quadam, ea qua necesse
erat, conscribens, eamque canis collo appendens, irâ demùm eum ad monasteri-
um descendere iubebat, ac literis illis ad præfectam perlatis quam ocyssimè reuerteretur.
Ille autem, non secus atque animal quoddam rationis particeps, statim imperata
faciebat, ac summa celeritate ad monasterium pergès, præfectaq; cellæ adstans, ad-
uentum suum latratu significabat. Ac tum ij, qui in illo domicilio consuetum ipsius
ministerium agnoscebant, ad eum properabant, ac perfecta charta, qua ea postulaba-
bat, exquebantur. Atq; irâ iussis persunctus canis ad dominum rursus se referrebat.

Vestigijs
sui magi-
stri semper
inhæret, ei
sanctitatem
sequens.

Bruta ani-
mã obedi-
unt eius
Abbati, Iohanni sci-
licet.

SUM
9
10
11
12

Cap. 10.

alios, quorum nomina in eorum, qui in Christo vivunt, libro per scripta continentur. ac praelari cuiusdam coenobij locum tenebat: necessarii nimirum omnibus rebus Dei providentia ipsis, quantum sat erat, subministratis. Quinetiam divinitus afflati Patris cognomento, tanquam opibus quibusdam, ornabatur: ut qui ad hunc etiam usque diem Auxentij mons nuncupetur. Quem quidem Deo inivisus tyrannus, sancti viri odio percitus, solo aequavit, atque Auxentianum collem potius nuncupari voluit. Quandiū igitur in eo Stephanus praecceptoris munere fungebatur, ex hoc antro, tanquam ex sacrosancto quodam adyto, prospiciens, huic sancto discipulorum choro praeccepta ac documenta dabat, quibus animus ad virtutem eruditur. At cum discipulorum numerus cresceret, atque ad viginti usque progressus fuisset, ipse maioribus dignum se censens (illecebrosa enim res virtus est, sui que studiosis maioris incrementi cupiditatem semper iniicit, non secus atque avaris pecunia) atque etiam alioqui tranquillam & ab omnibus negocijs feriatam vitam vnicē amans, ac denique asperiori vitae generi corpus addicere constituens, praedictum illum Marinum eorum antistitem ac moderatorem creat: ipse autem peragrato prorsus montis cacumine, cellulam spelunca illa longē minorem extruit, latitudinis non plus quam sesquicubitum habentem, longitudinis autem cubitos duos. Ad orientalem autem partem concha formam effingit, ea altitudine, ut curvato corpore vix illic stare possit: reliquam autem partem tecti expertem relinquit.

Illecebrosa res est virtus.

Marinum suis discipulis praeficit, ut liberius Deo vacet.

Cap. 11.

Iam autem duos & quadraginta annos natus, vna ex sacratissimis noctibus, cum Marinum clam vocasset, ei que, quid in animo haberet, aperuisset, (necdum enim curquam exploratum erat, cur locum illum extruxisset) vna cum eo profectus, in parva illa & sepulcri similitudinem referente domuncula seipsum includit. Sic igitur, cum monachi omnes matutinis precibus perfundi, ad speluncae vestibulum venissent, flexisque capitibus paternam sibi benedictionem, ut mos ferebat, sibi donari postulassent, nec vox Patris usquam exaudiretur, in magna animi perturbatione versari coeperunt. In speluncam itaque, videndi illius desiderio, insiliunt. Quem ut minime reppererunt, luctibus & querelis sese afflictabant. Ac postea, alij aliō dispersi, gemitibus & lachrymis Pastorem vestigabant. Quorum cursitationem ac fletum diuinus ille vir sentiens, leni & amica voce agnos vocavit. Illi itaque ad eum currentes, atque illud angustia permolestum domiciliū conspicientes, Ecquid hoc est (calentes lachrymas ex oculis emittentes dicebant) ecquid inquam, hoc est, Pater? Cur tantis vitae asperitatibus te ipsum addicis, praematuram nobis velut orbitatem moliens? Tum ille, Quis tandem aliter facerem, inquit, o filij, cum arcta, ut Scriptura docet, atque angusta sit via, quae in caelum ducit? Quod ut illi audierunt, nil aliud adiecerunt. hoc tantum ab eo petierunt, ut cellae suae tectum adderet, ac non ita sub dio vitam traderet. Qui rursus, cum tecti cuiuslibet loco sibi caelum sufficere respondisset, ad hunc modum perstabat, contrarias inter se aëris mutationes ferens. Nam & per aestatem solis ardore flagrabat, & per hyemem frigore rigebat. Adhuc etiam vna meliora, ea que parua ac vili, tegebatur, ac stoream solam ad breuem somnum adhibebat. Quinetiam, tanquam huiusmodi arumna non satis plena ac perfecta esset, ferro quoque rotum corpus cingebat.

Preces matutinae a ventibus soluta.

Quam sit arcta via regni caelestis, verbo & operibus docet.

Asperitas vitae eius.

Cap. 12.

Quoniam igitur fieri non poterat, ut (quod vehementer expetebat) tanta ipsius virtus in obscuro delitesceret (quinam enim istud, cum ne vnguenti quidem odorem occultare facile sit?) multi ad eum sese conferebant, atque, prius etiam quam vllum verbum emitteret, ex solo ipsius adpectu non parvam vilitatem percipiebant. Quo in numero mulier quaedam illustis & honesta, marito haud ita pridem orbata, festinanter sanctum virum adiit: cumque se viduam ac liberorum expertem, proindeque solam esse ipsi narrasset, nihil aliud sibi superesse dicebat, quam ut monastica veste, cuius se incredibili quodam desiderio teneri aserebat, induceretur. Ille autem eam longa oratione instructam, ac salutiferis praecceptis sedulo eruditam dimisit, his verbis ad extremum utens, Vide cum quo pacifceris: ac si qua te animae cura tenet, id quod promisisti, mox praesta: ne te cunctantem ac moras necentem mors inuadat. Igitur pia illa mulier ad matrem rediens, ac Patris sermones in intus cordis penetrabilibus abditos tenens, facultates omnes suas auro commutat, eo que magna ex parte pauperibus erogato, confestim parentes, propinquos, vicinos, amicos relinquens, ad diuinum Stephanum se confert, non parvam auri illius portationem

In salutis negotio abijcienda est omnis cura.

SUM

9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

tionem secum gestans. At ille asperiori orationis genere ad eam utens, Cum tu, inquit, ex Salvatore ipso audieris, cum discipulum ipsius esse minimè posse, qui non bonis omnibus suis renunciauerit, quonam modo, contempto ac pro nihilo habito hoc præcepto, partem aliquam mundi retines? Hæc ut mulier audijt, ipsius perspicaciam ad stuporem usque admirans, Non me, inquit, honorande Pater, auara, spiritalis potius, nisi me animus fallit, cupiditas impulit, ut auri aliquid mihi reliqui facerem: quod uidelicet id per tuas sanctas manus erogari, maioremque mihi tua opera utilitatem comparari cuperem. Tum ille: Alienorum delictorum scintillas manibus meis extinguere nullo modo sustineo. Vereor enim nè qua earum furtim succendatur, maximumque in animo meo incendium excitet. Id enim nonnullis, dum non satis animum attendunt, vsu venire compertum habeo. Illud aurem omnino perpicuum est, quod qui seminat, idem suis quoque manibus metet. Hæc locutus, eam quidem rursus ad matrem redire haudquaquam vtile esse iudicauit: ceterum, ut vicinis locis vnà cum pio Marino peragratis, ipsamet suis manibus pecuniam illam distribueret, imperauit. Quo munere cum perfuncta fuisset, tum denique monastica eam veste induit, atque ad mulierum monasterium transmittit, antistitaque etiam atque etiam mādāt, ut summam ipsius curam gerat, manumque ei ad virtutis studium amplexandum porrigat, seduloque opituletur. Atque hæc quidem ita se habuerunt.

Cum autem ille zizaniorum sator Christi Ecclesiam semper quidem oppugnari, nunquam tamen subigi & expugnari, sed externos hostes nullo negotio frangere ac profligare cerneret, intestinum ipsi bellum excitare instituit. Ac primùm, ut iam dictum est, serinum illum hominem, Leonis nomen ferentem, qui à Syris genus ducebat, ac præligijs quibusdam (ut quidam homines opinabantur) multa prodigiosè perpetrabat, atque eiusmodi erat, ut simplicioribus hominibus imposturam facere posset, aduersus eam immisit. Qui aduersus sanctas Imagines rabido & belluino animo famiens, Christi ouile maximis detrimentis afficiebat. Postquam verò à præclaro illo Ecclesie Pastore Germano reprehensus ac depulsus est, simulque & hanc vitam & sempiternā amisit, immanis illius belluæ immanior catulus (Constantinum Copronymum dico, illum inquam, ut quispiam dixerit Achab ex Achas, vel potius Herodem ex Archelao, illud libidinis omnis mancipium) perindè videlicet atque in id omni animi contentione incumberet, ut paterna facinora parua & leuia, ac velut quædam duntaxat magnorum improbitatis ipsius fructuum femina fuisse ostenderet, Ecclesiam popularet, deijcit, euertit, omnes Christi & Sanctorum imagines deleret, ac flammis tradidit. Deindè à pietatis amatoribus eximijisque monastici ordinis viris reprehensus atque conuictus, implacabile aduersus eos bellum excitat, præclarum illum habitum * tenebrarum indumentum vocans, (cùm ipse dæmonibus proculdubio tenebrosiorem animam haberet) atque * Immemorandos eos appellans, cum ipse nec diuina vlla, nec humana memoria dignus esset: ac prætera idololatras, ob venerandarum Imaginum adorationem omnes nuncupans, cùm ipse aurum potius quam Christum adoraret, atque auaritiæ & impietati peræquè studeret. Agitur stolidam omnem illam sapientiæque expertem multitudinem, quæ ipsius imperio subiecta erat, in concionem aduocat, ac veneranda Crucis ligna vnà cum diuinis Domini corporis & sanguinis mysterijs, atque ab omni labe puris Euangelijs (in quibus Dei filius Christianis, nè iurent, prorsus interdicit) palàm proponit: atque ita per ea vniuersos iureiurādo adstringit, nunquam se diuinas Imagines adoraturos, quin eas potius idola vocaturos (cùm ipse potius impietatis idolum verè esset) ac ne communionem quidem à monacho accepturos, nec salutantibus quicquam humanitatis vicissim exhibituros, verùm si quisquam eorum monachum aliquem vspiam obuium habuisset, * Tenebrosos eum & Immemorandum, & idolorum cultorem appellaturos, ac demùm (ò horrendum furorem! ò ingentem tuam, Christe, patientiam ac lenitatem!) lapidibus ipsum petiuros. Quinetiam sacri ordinis quendam natum, cui & nomen cum ipso idem, & eadē fidei sententia erat, (iam enim ut anima, ita corpore quoque Anastasius interierat) ei, pro scelustum facinus, Ecclesie curam administrationemque cōmittit, non Patrum electione, non Synodi examinatione, non deniq; canonico suffragio atq; decreto, sed tyrānica potius potestate, antistitem ipsum instituens. Etenim, non secus ac si in scena apertè luderent, ac non seridè agerent, ambo in pulpitu ascenderunt: ac deindè Imperator manibus impuris diploidè

Luc. 14.

Matronæ
cuidā impe-
rat vt omni
facultate
pauperibus
distributa,
sequatur
nuda nudū
Christum.
Cap. 13.

Intrestina
bella Eccle-
siae magis
nocua q̄
externa.

Constantin^o
Coprony-
mus magis
quam Leo
pater eius
in sacras Ig-
uit imagi-
nes.

* σκιας
εἶδονα.
* ἀμνηστο-
νέτους.

Eccē impiē
impij Cop-
nymi iura-
mentum.

σκαρὶ δὲ τοῦ
hoc est te-
nebrose ve-
stitum.

RIUS
V III
S



Nefari^o Co-
pronymus
Episcopum
sibi similem
tyrānicā po-
testate cre-
at.

facram nefario homini profanè imponit, dignum Episcopatu eum esse clamans, qui graui potius ignominia & vituperatione dignus erat. O importunam & absurdam audaciam! O execrandum facinus! Qui ense accinctus erat, antistitem sacrum creabat: qui bellis ac cædibus per omne vitæ tempus operam dederat, initiatoris facinunere fungebatur: qui cum tribus mulieribus flagitiosissimè sese contaminarat, sceleratos pontifices instituebat (id quod ne apud Gentilium quidem sacerdotes vnquam perpetratum fuisse repertum est:) irà vt illud Scripturæ sacræ hîc locum haberet, *Qualis populus, talis sacerdos.*

Esa. 24.
Cap. 14.

Eccè nostro
rum Calu-
nitarū præ-
cursores Ico-
nomachos.

Mich. 7.
Plal. 73.

Imaginum
vilitas.

Libro de
Spiritu fan-
cto cap. 18.

Christi &
Sanctorum
Imaginibus
honor exhiben-
dus.

Cap. 13.

Multi fide-
les ad fan-
ctum Dei
Stephanum
cõfluunt vt
ab eo con-
solentur.

Nihil homi-
ne verè pio
fortius.

Hier. 6.
Ecclesia
Christi sp6.

Cùm itaque ad hûc modum obscœnum istud par coisisset, atque Attagas, vt vulgò dici consuevit, Numenio sese adiunxisset, literæ ad omnes vrbes ac prouincias commeabant, quibus Episcopi ad imperialem vrbem confestim accersebantur. Id autem eò fiebat, vt Concilium aduersus venerandas Imagines cogeretur. Cernere igitur erat audacissima illa facinora, atque impietatem omnè excedentia, quæ sine vilo metu perpetrabantur. Nam & sacrosancta vasa ob venerandarū Imaginum picturæ pedibus obterebantur, & templorum decor ac pulchritudo, quam sacrarum Imaginum picturæ pariebant, partim abradebatur, partim etiam calcillinebatur. Et nîm vbi Christi aut matris illius, aut Sanctorum imago erat, vel in ignem conijciebatur, vel in puluerem redigebatur, vel etiam albario opere inducebatur. At vbi æborum, aut auium, aut bestiarum effigies, aut etiam circus ac venationes pictæ erant, his nimirum parcebatur, ac summa cura prospiciebatur. Quocirca Ecclesia tota eornatu, quem ipsi sacræ Imagines afferbant, spoliabatur, ac tanquam sponsa conuige orbata, mœsta & squalida atque incompta cernebatur. Quis autem illius temporis calamitatem satis dignè deplorare queat? Quæ lingua ea, quæ perpetrata sunt, vlla oratione completi possit? Quæ auris placidè ac sedatè huiusmodi narrationem excipiet? Tempestinum scilicet tunc erat Prophetæ verba cum lachrymis vsurpare, Perijt sanctus à terra, & qui rectè agat, inter homines non est. In securi etenim & alicia Ecclesiæ Christi portas perfrugerunt, atque igni sanctuarium ipsius incenderunt. Quænam enim alio mystico sensu porta hîc esse queat, quàm diuinarum Imaginum picturæ? Nam ea menti aditum ad exemplar aperit, ac per ea, quæ in sensum cadunt, ad ea quæ intellectu percipiuntur, introducit. Nam alioqui materiam non adoramus, quemadmodum impijs facere videmur: sed spiritualemente adorationem ad eam rem, quæ figura exprimitur, per picturam referimus. Siquidem Imaginis honor, vt cum Basilio magno loquar, ad exemplar ascendit. Atque hac ratione Crucem, ex qua cumque tandem materia constructa sit, adorare ita didicimus, vt non ipsi materia, sed ei affixo cultum tribuamus. Huius porro venerandæ Crucis imago est omnis ad exemplaris formam depicta materia. Neque enim illud duntaxat lignum, cui Christus affixus est, adorare didicimus, verum alia quoque omnia, quæ ad Crucis formam expressa sunt. Quamobrè aut diuini ligni formæ cultus negetur: aut etiam Christi & Sanctorum imaginibus honor habeatur. Atque hæc à me velut per digressionem dicta sint, vt istos ab orthodoxa doctrina procul aberrare demonstrarem. Nunc eò, vnde huc deflexit, oratio reuertatur.

Ad hunc igitur modum Ecclesia laborante, ac malè affecta, piorum multitudo in summa consilij inopia & mœrore versabatur: ac potissimum sacrum monachorum agmen, vt potè quod orthodoxam fidem arctiùs amplecteretur. Itaque, tanquam ex compacto, tum Byzantio, tum reliquis Europæ vrbus ac Bithynia excedentes, ad Auxentianum montem se contulerunt: ac beatum Stephanum adcentes, ab eo petebant, vt ducem se illis præberet, eosque consilio iuaret. Loquere, inquebant, o Pater, si quis in te consolationis sermo est: mentesque ingenti mœstia oppressas cohortare. Titubantem animum fulci: nè humano metu labefactatus, de ipso salutis capite periclitetur, ac pietatem prodat. Ille autem eos lubenti animo suscipiens, atque charitati consentaneam hilaritatem præ se ferens, Nihil, inquit, o Patres, nihil inquam, mentem pietatem seriò colere cupientem viribus antecellit. Itaque futurum confido, vt per Christi gratiam vestra quoque sententia, pietatis fundamento nixa & stabilita, immobilis perstet, nec hostium impetu frangatur. Ob eam que causam vos potius oro atque obsecro, vt me consilio vestro iuuetis, animumque meum dolentem recreetis. Nam ipse quoque, vt cernitis, grauissimo mœrore vrgeor. De fecerunt oculi mei, vt cum Scriptura loquar, propter contritionem filia generis mei. Video enim incontaminatam Christi sponsam ab horrendo ac belli cupido da-

ritone, qui tantum ei bellum excitavit, acerbè & crudeliter oppugnari. Quem admodum enim primum aduersus primam imaginem furore percitus, versutè hominem adduxit, vt mandatum violaret, & effectoris similitudinem amitteret: sic nunc aduersus Christi & Sanctorum imaginem, non iam subdolè ac percuticulos, sed aperto Marte grassatus, huiusmodi caliginem ac tempestatem nobis offudit. Ac nunc, tanquam in nocturno pralio, membra inter se conflictantur, aliaque aduersus alia stant: mutuoque (ò grauem calamitatem!) nos ipsos impetimus, atque in obscuro sauciamus. Interim peruersus ille sedet, ingentem ex miseris nostris risum excitans, vt qui nos Gentilium simul ac Iudeorum spectaculum effecerit, subannationem & derisum his, qui in circuitu nostro sunt. Ac nunc filij Sion, nos inquam, preciosi, & auro æquiparandi, reputati sumus in vasa testacea, siglinaque opera contrita. Siquidem, vt diuini Prophetæ verbis irar, caligine obtexit Dominus in ira sua filiam Sion, proiecit e caelo in terram Æcus Israel: nec recordatus est scabelli pedum suorum in die ira. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo te filia Sion? Procul enim à me recessit, qui consolabatur me. Ac proindè clamabo ad eum solum, qui percutit & sanat: vociferabor ad eum, qui solus clemens & humanus est: ac sublata voce dicam, Miserere nostri Domine, miserere nostri, quoniam repleti sumus despectione. Transfer opprobrium à nobis, & da contempnionem superbis, qui aduersus Ecclesiam tuam, sanctasque Imagines tuas insolenter sese extulerunt, idola eas appellantes, nosque, qui eas adoramus, idolorum cultores. At tu renoua nos vt diluculum matutinum. Amplificetur recta & vera fides tua. Ecce enim gemitus cordis nostri multiplicati sunt, & oculi nostri defecerunt: quoniam destruxisti maceriam hæreditatis tuæ: & vindemiant eam omnes, qui prætergre diuertunt viam. Exterminauit nos aper de sylua: & singularis ferus nos depastus est, ille inquam, crudelissimi Leonis crudelior carulus. Convertere, Domine, & visita vineam tuam: & perfice eam, quam plantauit dextera tua. At enim uero in lachrymas & fletus ob incumbentem & pastoribus & ouibus impietatis caliginem, prolapsus, me ipsius oblitus sum, ac lamentationem vltra modum produxi. Sic enim mihi persuadeo, Deum probra Ecclesiæ suæ illata minime neglegendum, sed retributionem superbis propediem redditurum, atque Ecclesiam suam laetitiae stola conuicturum, ac pristinam ipsi elegantiam inpositurum.

His atque alijs huiusmodi sermonibus ad monachorum, qui & ipsi lachrymis madebant, cateruam vsus Stephanus, hæc verba insuper adiecit. Ad has tres partes, quæ nefaria hæresis labem minime contraxerunt, vt fugiatis censeo. Neque enim alius locus est, qui quidem sub draconis huius imperio ac potestate sit, qui ab eius veneno purus manserit, quam ea quæ ad accliuæ Ponti Euxini sunt, hoc est Zicchia, & Cherstonis, & Bosphori, & Nicopolis, & Gotthiæ, atque ea item quæ ad Parthenium mare se porrigunt: quin & quod in antiquioris Romæ decliuè est, ac Nicopolitana & Neapolitana Metropolis, quæque ad Romanum vsque flumen protenduntur: sed & Lyciæ prouinciæ climata, hoc est ex Silai sicu, ac denique Cypria insula, quæque è regione ipsius sunt vsque ad Tyrum & Ioppem. Hæc, inquam, partes ab execrando hoc dogmate puræ persisterunt. Antistes autem ipsi, hoc est Romæ & Antiochiæ, ac Hierosolymorum & Alexandriæ, non modo dogma istud ac dogmatis authorem grauissimo odio prosequuntur: sed etiam per inuectiuas epistolas de ipso triumpharunt, apostaram eum ac Dei hostem vocantes, vt potè aduersus Christi imaginem malè ac pestiferè concitatum. Consimili quoque modo ille lepida lingua præditus ac pius presbyter Iohannes, quem ille petulanti ac maledica lingua tyrannus, atque eruditione quidem angusta, caterùm ad vituperandum copiosa & peracuta, Mansur appellabat, in multis epistolis eum acerrimè perstrinxit, nouum Mahomethum eum appellans, Christi que hostem ac sanctorum inimicum, atque Episcopos qui eadem sentiebant, potius, hoc est tenebriones ac ventris mancipia nuncupans, vt qui ventris causa nihil non sibi dicendum ac faciendum censerent. Atque, vt breui complectar, omnes eos, qui vasa ipsius sententiæ subscribebant, ranquam Oreb, & Zeb, & Zebee, & Salmana, ac velut synagogam Abiron, execrandos Deoque iniustos reputabat.

sa acerbè
demonocop
pugnatur.

Psal. 47.

Thren. 2.

Hier. 9.

Deur. 32.

Psal. 122.

Psal. 79.

Postlamenta-
tionem,
predicit Sta-
phanus, Ec-
clesiæ orna-
tum restitu-
endum.
Cap. 16.

Quatuor
cipui patri-
archæ Ico-
nomachorū
sectam con-
demnant.
Item Ioha-
nes Dama-
scenus.

Psal. 82.

Hæc

RIUS

DE
STEPHANO
IVNIORE
MARTYRE

Cap. 17.

Matr. 10.
Nemo debet ultro se in periculis conijcere.

Impius Cononymus templi Dei genitricis imaginibus denudat.

Psal. 78.

Irēm sanctorum reliquijs.

Cap. 18.

Germanus orthodoxus Antistes ab Iconomachis anathemate feritur.

Dan. 13. Hier. 12.

Horrenda Iconomachorum vox.

Psal. 72.

Hæc verba ut pius ille cœteris audijs, piūque virum velut extremū allocutus atque complexus est, ad ea loca, quæ cuique commodiora visā sunt, se contulerunt: in hoc quoque videlicet Christo obtemperantes: quippe qui eos, qui persecutionem patiuntur, ex vna vrbe in aliam profugere iubeat. Quandoquidem minimè conuenit, ut ipsi nosmet ultro in pericula conijciamus: quemadmodum contrā, reprehensione non caremus, si in periculis constituti, animū despondeamus. Spectabatur itaque Byzantium velut in expugnatione quadam captiuitate oppressum, monasticoque habitu priuatum, ac tanquam in squalorem redactum: sublato nimirum atro colore, qui prius ad vrbs ornamentum albo admixtus erat. Etenim alius ad Euxinum pontum nauigabat, alius ad Parthenium pelagus omni festinatione contendebat, alius Cyprum petebat, alius ad antiquiorem Romam properabat. Ac sic variè quisque, à suis monasterijs auulsi, hospites & aduenæ in diuersis locis degebant. At verò ille non tantum à mente quàm à pijs dogmatibus auersus tyrannus, grauitèr adhuc aduersus venerandas Imagines spirans, ac velut suæ in huiusmodi rebus amentia colophonem imponere gestiens, insigne illud, quod Blachernis est, Deiparæ templum eximia quadam ac penè incomparabili pulchritudine præditum, & lapillis aureis in vitroque pariete arte summa coornatum, abrasit & immutauit, deletis videlicet omnibus Imaginum formis. Etenim eximio ac pererudito artificio genialis Christi natiuitas, & diuina ipsius miracula, & venerandorum mysteriorum traditio, ac deniquè per ipsius Crucem in infernum descensus, & resurrectio, picta illic erant. Quibus omnibus horrendum in modum abralis atque deleta, ille perditionis filius arborum species, atque omnis generis auium formas eorum loco sculpendas curauit. Ac tum sanè quispiam non incommode illud Dauidis dixisset, Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Hierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina seruorum tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ, hoc est venerandas ac sacras martyrum reliquias: quas partim igni, partim mari, partim deniquè (ô facinus orbi vniuerso damnum ferens!) præcipuis tradiderunt.

In hoc igitur prorsus venerando templo consceleratus tyrannus, vna cum impio ac sacrilego illo gregis mercenario, ac non minùs execrandis episcopis, qui cum ipso erant, infidens, improbum confessum cogens (ecquis enim Concilium hoc appellârît?) statuas (ô rem grauem!) & idola sacras Imagines vocat. Ac deindè illi iniquitatem suam iniquitate, ac malum, ut dici solet, malo cumulant, orthodoxum illum Germanum anathemati per summum furorem subijciunt, ea scilicet facientes, quæ ipsi pati merebantur, idolorum eum ac lignorum cultorem appellantes, cum ipsi verè dæmonum cultores & amici essent. Quonam pacto, Christe, lenitatem illam tuam, quæ nullis verbis explicari potest, non admirer? Quonam pacto benignitatis tuæ, quæ vim sermonis omnem superat, abyssum exponere queam? Adhæc porro audacissimæ illæ linguæ cōpropererunt, ut ingens quoque istud & improbum eloqui non dubitârît, nimirum illam ipsam Dei genitricem virginem inutilem quandam post mortem, ac commodi omnis expertem rem esse, nec cuiquam omninò adiumento ac præsidio esse posse. Ac deniquè, quod postremum illorum & grauissimum malum est, scelerati certè ac vineæ Christi exitiosi sacerdotes (de quibus Propheta prædixit, Egressa est iniquitas à sacerdotibus Babylonis: ac rursus, Pastores multi demolitii sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam) hi, inquam, inter sanctum & prophanum minimè distinguentes, posteaquam è pestilentia illo confecti exurrexerunt, populum eum, qui post eos à recta doctrina aberrârât, manus in altum tollere iubentes, lætum strepitum excitârunt, atque horrendum illud atque omnem furorem excedens protulerunt, Hodiè salus mundo: quandoquidem opera tua, ô Imperator, idolis liberati sumus. O prophanas linguas, quæ nefariam illam vocem emisérunt! Quibus illud Dauidis planè quadraret, Iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum transiit in terra. Existimârunt enim robustæ improbitatis ac nobilis impietatis homines se nihil magni ac præclari facturos, si ea loquerentur, quæ auribus

* deest, Iesu
feu Christe.

voce psallebat, Impollutam imaginem tuam, ô bone *, adoramus. Ac deinde aliud quiddam huiusmodi ab ipsis psallebatur: In cogitationum mearum latrones incidi, ab ijsque mihi misero mens abrepta est. At ij, quibus custodia commissâ fuerat, pro foribus stantes, atque id quod ab eis caneatur audientes, ac velut ex cantari sese propter illos existimantes, capita mouebant, seque miseros ducebant, quòd à monachis, qui nihil sceleris admisissent, atque iniquè inclusi tenerentur, optimo iure latrones appellarentur. Cùm autem sex iam dies fluxissent, in quibus pius ille vir nihil omnino cibi gustârat, septimo die affuit quidam à tyranno missus, qui sanctum virum ob id quod recens acciderat (nunciatum enim fuerat bellum à Scythia inferri) cellam restituit.

Cella sua
ob exortum
bellum, re-
stituitur.

Cap. 21.

Sergi apo-
stata & pro-
ditor.

Cæterum ille *χαιρος* potiùs, hoc est pessimus, quàm Callistus, cùm vnum ex sancti viri discipulis, nomine Sergium, de quo iam nos verba facturos esse promissimus remoris arbitris accersivisset, ac veritus quibusdam sermonibus & pecunijs eum corrupisset, misero illi persuadet, vt non ludam solum prodicionis reum agi sinat, sed ipse quoque rursùm patris ac præceptoris sui proditorem se præbeat. Confestim igitur in ipsius perniciem meditari non desijt, atque omnem artem adhibere quò magnum illum virum cassibus suis implicitum teneret. Vt autem frustra se laborare, ac nihil efficere perspexit, (Cur enim sacram illam animam, atque ab omni reprehensionis nota immunem aggrediebatur?) statim à sancto ouili digreditur, velut nimirum filius improbus atque alienus, à semita recta claudicans: atque ad eum, qui legendis Nicomediensis oræ vestigialibus præerat, Aulicalamum nomine, accedit, eumque socium & adiutorem in his, quæ aduersus sanctum virum struebantur, adhibet. Ambo igitur, in capitis sui perniciem inito consensu, libellum in eum calumnijs refertum peruersissimo animo conscribunt. In quo primum illud inferunt, eum Imperatoris, tanquàm hæretici, memoriam execrari, ac diuis deuouere, eumque Syrum ac Vitelium appellare, atque aduersus ipsius maiestatem technas moliri, aliaque permulta, quæ ob prolixitatem, & inutilem loquacitatem, intempestiuum ac superuacaneum est commemorare.

Psal. 17.

Item Auli-
calamus so-
cius eius.

Calumniae
aduersus S.
Stephanum
structæ.

Cap. 22.

Item aduer-
sus Annam
sanctimo-
nialem.

Postremò autem de proba illa ac præclara Anna, quam ipse mundum fuga relinquentem in monacharum numerum atque ordinem adscripserat, hoc ponunt, quòd mulierem quandam nobili loco natam, fraude circumuentam monasticis institutis initiâisset, atque in inferiori monasterio teneret, cum eaque noctu ad ipsum ascendente consuetudinem haberet. Adhæc ipsius ancillam pecunia corumpunt, eique tum libertatem, tum aulici cuiusdam connubium pollicentes, hoc persuadent, vt aduersus eam simul ac sanctum virum consentanea ijs diceret, quæ illi in illo calumnijs pleno libello contextuerant. Hoc cùm scripissent, per militem quandam ad Imperatorem, qui tum in Scythiarum locis morabatur, libellum mittunt. Ille igitur lucri cuiusdam instâr eum accipiens, ac leonem iam in vinculis habens, ad Antherum, qui vicariam ipsi in vrbs gubernatione operam nauabat, epistolam quamprimum scribit, hoc exemplo. Ad monasterium illud, quod ad Auxentiani montis radices situm est, summa celeritate proficiscere. In eo enim quædam Immemorandorum scorta sub pietatis prætextu degunt. Quorum tu vnum, cui nomen Anna est, assumprum, per publicos equos quàm celerrimè ad nos mitte. Ille igitur scelerati Regis sceleratior præfectus, simulatque literas accepit, militum agmine cinctus, ad monasterium proficiscitur, ac sacras illas mulieres tertiæ horæ laudes Deo canentes offendit. Confestim itaque milites, quibus ipse septus erat, gladios stringunt, ac Christi sponsas circumdant. Ità diuina laudatione incondito clamore compressâ, Christi famulæ, quæ fugerent non habentes, partim intra sacri altaris cancellos sese protinus abdebant, partim venerandum diuinæ mensæ peplum subibant, partim ad montem excurrere tentabant, sed ab inuitabilibus illis prædonibus retinebantur. Quorum impetum domus illius præfecta minimè ignorans, (etenim in sua cella quiescebat) mulier ætate quidem prouecta, cæterum in perferendis laboribus vegeta, intrepido animo ad eos egreditur: atque, Quid ista perpetratis, inquit, cùm Christiani sitis? Quid in mulieres diuino cultui consecratas, quæ nemini vnquam iniuriam vllam inferre in animo habuerunt, impetum fecistis? Hi autem venerandæ illius anús libertatem summoperè admirantes, atque eam anti-

Imperato-
ris literæ ad
Antherum
vicarium.

Diuinâ me-
sam, altare
dominicum
appellat.

antistram esse intelligentes, insolenti illo impetu suo statim in diuersum muta-
to, non sine quodam pudore ac reuerentia leniter ad eam his verbis vtuntur: An-
nam Stephani amasiam nobis dede. Hoc enim Imperatoris edictum poscit. Ipsa
autem eam protinus, ac quandam alteram cum ea, nomine Theophanam, accer-
sens, Abite, inquit, ad Imperatorem: ac prudenter ipsi respondete. Ceterum
quoad eius fieri poterit, prouidendū vobis est, nē per fraudem aliquam in pradam
incidatis.

Anna facti-
monialis,
captiua ad
Imperatorē
ducitur.

Postquam igitur abducta sunt, atque ille eas adesse comperit, disungi ab inui-
cēm iubet: ac deinde accitam Annam ad hunc modum affatur. Mihi quidem nul-
lo omnino modo dubiū est, quin ea omnia vera sint, quae de te ad me perlata sunt.
Ceterum eō te acciri volūi, vt tu quoque liberē ac submota omni dissimulatione
cuncta deregas, nimirum quonam pacto praestigiator ille ac sceleratus huc te ad-
duxerit, vt & bonorum tuorum possessionē relinqueres, & paternam nobilitatem
pro nihilo duceres, ac denique hanc tenebrarum vestem indueres. Perspicuum
videlicet est, quomodo etiam à quibusdam intellexi, id illū tibi idcirco sua-
sisse, vt te tamquam scorto abuteretur. Verum quid tandem in eo pulchritudinis
perpexisti, vt tu in eam fraudem incideres? At casta illa mulier turpibus his ver-
bis audisti. Absit, inquit, Imperator, vt haec de causā paternas opes abiecerim, atque
ornatum omnem exuerim, vt animā meam huiusmodi libidinibus in seruitutem
addicerem. Verum qui haec de me detulerunt, vt cum Dauide loquar, acuerunt
linguam suam sicut serpentis: venenum aspidum sub labijs eorum. En igitur cor-
pus meum tibi proponitur. Ferro, igni verberibus excrucietur: nihil aliud, quam
diū mihi spiritus ac vita suppetet, ex Anna audies, quam quod verum est. Sanctum
ac iustum virum hunc esse, animaeque meae salutem attulisse perspectum habeo.
Obrigit ad haec tyrannus, horaeque parte haud exigua vocis vfu caruit: sum-
mumque laeuae manus digitū, vt illi in more erat, praemordens, ac dextram manum
in orbem torquens, hanc quidem sedulo custodiri iubet: ipsius autem comitem,
inuitam licet ac repugnantem, domum reuerit. Quō etiam vt redijt, antistitiae suae
ac magno Stephano cuncta exponit.

Cap. 13.

Perpulchrū
Annæ ad
Imperatorē
responsam.
Psal. 139.

At verō Imperator non multō post, confecto ex animi sententia bello, Constani-
tinopolim redit. Ac parum admodum, aut nihil omnino, de publicarum rerum
administratione laborans, hoc vnum serio agit, ac negocijs omnibus anteponit,
nempe vt Stephanum retibus suis implicatum teneat. Annam itaque, de qua verba
fecimus, in Phiale carcere includi iubet, (est autem ille mirē caliginosus, atque in-
ferno propemodum haud ab similibus) ac deinde per cubicularium quendam hanc el-
significat: Parce tibi ipsi mulier, animumque induc honestē viuere, atque abiecto hoc
tenebrarum indumento cum Imperatrice vitā degere. Ceterum crastino die, cum
interrogaberis, fac coram omnibus vera dicas. Praesto enim est ancilla tua, quae, eti-
amsi ea quae perpetrata sunt inficiari volueris, te conuincet. Ego autem veritatis
patronus ac propugnator, membratim ac frustatim carnes tuas lacerabo, faciamque,
vt intelligas quantum Imperator, qui te hęc monet, valeat, quantum rursus Imme-
morandorum antistes Stephanus. Sin autem hoc tibi persuaderi sinas, vt nomen
eius aperte deferas, ipsiusque voluptates ac libidines palam prodas, maximos à no-
bis honores ac munera consequeris. Hęc vt pia Anna audiuit, nihil aliud quam
meras nugas hęc omnia esse dicens, breue responsum dedit, hoc vnum inquiens,
Dei voluntas fiat. At Imperator, cum ingentem hominum coetum ante palatij car-
cerem postridiē manē collegisset, vt qui se ipsi quod volebat persuasurum esse con-
sideret, nudam eam in omnium conspectu sisti iubet, virgarumque fasce in ipsius
oculis & ad spectu posito. Hęc, inquit, nō ad spectaculum duntaxat, incutiendum
que tibi terrorem adhibui: sed & tergum tuū & ventrem ijs conscindam, nisi exe-
crandos Stephani concubitus hodierno die in apertum proferas. Ad quā cum ca-
sta illa mulier, animique magnitudine praestans, ad Christi exemplum obticisset,
Tyrannus oculos in eam iracundē conijciens, ac meretricem eam, quae pudicitiae
amore tenebatur, scelesto ore appellans, flagris eam crudeliter affici iubet. Cum
itaque ipsa à quatuor valentissimis hominibus distenta fuisset, ac per diū & tergo
& ventre tunderetur, nihil aliud ex ipsa audiri poterat, quam hoc solum, Non
nouī hominem, quem admodum ipse ais, non nouī: Domine miserere. At verō
versipellis illa ancilla, atque animo etiam adhuc magis seruili ac scelesto, Impe-
ratoris

Cap. 24.

Anna teter-
rimo carce-
re includi-
tur.

Virgis acer-
rimē excu-
ditur.

Handwritten text on the right edge of the page, including the word "IULIUS" and other illegible characters.

Verfpellis
eius ancilla
in eam con-
spuit.

ratoris iuffu in ipfius confpectu ftans, manus aduersus eam protendebat, ac ne
confpuere quidem ipfam verebatur. Cumque nonnulli ipfius calamitate lefe
commoueri fingerent, atque in aurem infufurrantes, ipfam admonerent, vt ea,
qua Imperatoris voluntati confentanea eflent, diceret, atque ad hunc modum
cruciatibus eximeretur, ipfa in priftina animi fortitudine ac tolerantia perfiftans,
à vero minimè defcifcebat. Vt autem eam verberum multitudine confectam, ac
penè fpiritu exhalantem tyrannus vidit, fubfello exurgens, celeri curfu in pa-
latium fe abdidit, eam in vno quodam vrbs monafterio includi iubens, & qui-
dem ita, vt omni corporis cura deftitueretur. Ipfe autem varios ac multiplices
infidiarum modos animo verfare non definebat, quò fandum virum morte affi-
ceret.

Cap. 26.

Eccè quid
doli molia-
tur latro il-
le Coprony-
mus, vt fan-
ctum virum
morte affi-
ciat.

SUI

97
10
17

Eccè colum-
binam Ste-
phani inno-
centiam, &
mifericordi-
e animum.

Còftantinus
aulicos oes
imberbes
effe voluit.
Leuit. 19.

Georgius
aulicus, do-
lofe habitu
monafticu-
à viro Dei
expoftulauit.

Quocirca poft ridiè, cum Georgium quendam cognomento Synclerum, mit-
tum ac vigentem iuuenem, ipfique chariffimum, acciuffet, priuatim eum ita alle-
quitur: Quantam, ô Georgi, tui erga me amoris vim effe ais? Inftitit, inquit ille,
Imperator: Aud easne igitur
pro hac tua erga me beneuolentia mortem oppetere? Et quidem libenter, inquit
ille, ac fuma cum animi voluptate iftud fecerim. Hic Imperator latiffimo ani-
mo ipfum ofculatus, En, inquit, nouum quoquè Ifaac. Ac deinde, Nec vt mea cau-
fa mortem fubeas, Georgi, nec vt membrum aliquod tibi adimi finas, nec denique
vt quicquam aliud eiuſmodi fuflineas, nunc iubeo: verum hoc vnum, vt ad A-
xentianum montem properè te conferas, cumq; omni memoria indigno Stephe-
no agas, eique perfuadeas, vt tibi monafticum habitum imponat, ac te in fuorum
album adferibat. Quod cum còtigerit, ftatim ad nos quam celerrimè poteris, rede-
as. Ille autem hunc fermonem prompto ac lubenti animo excipiens, atq; ad hanc
fraudem obeundam ab eo (vt erat in huiufmodi rebus ingenioſiffimus) plurimis
quodam ac virgultis pleno loco delitefcens, media nocte, demonibus non abſi-
milis, egreditur, atque ad monafterium accedens, voces ad mifericordiam cien-
dam comparatas emittebat: Miferemini mei, inquit, inquit, miferemini, Chriftiani
omnes qui hic habitatis: nec me à feris abripi, aut in præcipitium vel voraginem
ruere finite. Oberrauit enim in via, nec quid faciam habeo. Hæc & alia quædam
cum ſimulatiffimo animo quereretur, Stephanus, vir humanus, & ad mifericordi-
am propenfus, exaudiens, Marinum monachum accerfit (rei enim commentitiz
ſimplex illa ac fuci & malitiæ expers anima fidem adhibebat) atque, Abi properè,
inquit, ac lugentem iftum, quicumque tandem ille fit, huc admitte, nè pereat. Ille
igitur confefſim admiſſus, ad ipfius genua fe abijcit, atque, ô Deus bone, quanta
cum ſimulationis larua impurus ille & execrandus vſitatum illud, Benedic Pater
ſummè venerande, pronunciauit! Poſtea quàm autem ſanctus vir ipſi benè prece-
tus eſt, ipſumque exurgere iuſſit, tum ab indumentis, tum à facie ac genis proſtris
abraſis eum agnouit. Siquidem eraſo mento erat. Nam id omnibus tyrannus edi-
xerat, in hoc nimirum Deo aduerſam legem fanciens, ad Moſem videlicet dicen-
ti, Loquere ad populum, ac prohibe nè barbam in rotundum radat, aut eam im-
plexam gerat. Etenim vt in alijs omnibus rebus, ſic in hac quoque ipſi aduerſari
contendebat. Atque omnibus tam iuuenibus quàm ſenibus barbam ad cutim
vſque radere præceperat: vt qui eos, tanquàm ſalaces equos, ad benè ſemper curan-
dam cutim, atque ad laſciuiaſtudium extimularer. Cum igitur hinc eum ex Im-
peratoris claſſe eſſe conieciſſet, percunſtabatur ex eo, vndenam eſſet, & quò per-
geret. Ille autem (ac vide quaſo hominis malitiam) quin ex aulicorum numero
eſſet, minimè inficias ibat: cæterum, inquit, dum flagitioſiſſimi Imperatoris ſer-
tentiam, & ego & focij mei ſequimur, penè in Iudaifimum præcipites abrepti ſi-
mus, atque in ingens anima periculum iam incidimus. Ego verò quo in malo ver-
ſarer, tandem aliquandò perſentifcens, ad tuæ ſanctitatis pedes, vt vides, propo-
ranter veni, vt angelicum hunc habitum, cuius deſiderio teneor, à te obtineam.
Quocirca nè me quaſo abijcias, honorande Pater, nec, tametsi indignum, à præ-
clara hac ſpelunca remoueas. Tum ille nomini ſuo reſpondens Stephanus, Ne-
quico, inquit, fili, huiufmodi rem aggredi: nè quid mihi periculi à tyranno crece-
tur. Ille autem ſtatim ſegmentum ſuum ac ſimulationem adagens, atque id omni
ſtudio contendens, vt fabulam eam, quam agebat, quoad eius fieri poſſet, ab omni
ſuſpicio

suspiciōne vindicaret, ac praterē quō sanctum virum ad id quod expetebat al-
 lieceret, Rationem, inquit, Deo pro anima mea reddes, nisi me hodierno die si-
 ne vlla cunctatione deronsum in monachorum ordinem adscribas. Nihil enim
 mihi alioqui supereft, quā v̄t statim ad prioris vitæ institutum reuertar. At
 venerandus ille vir hoc sermone commotus (Nōrat enim omnia pro nihilo du-
 cere, cū de anima salute agi existimaret) Etiam si periculum in hac re situm
 est, inquit, tamen quia te sincero animi affectu accessisse dixisti, non commit-
 tam, vt contra Dominicū praeceptum te forās eijciam. Cæterū attento ani-
 mo sis oportet, pectusque tuum aduersus omnem ærumnam præmunias. Sic
 enim suos Dominus explorare solet. Hoc sermone habito, mundanam vestem
 ipsi detrahit, atque obedientiæ vestimento eum induit. Atque itā impostor ille ad
 tertium vsque diem perstitit, non tam decipiens, quā ipsemet à demone, qui eum
 ad huiusmodi facinus abripuerat deceptus.

Ioan. 6.

In sui perdi-
 tionem im-
 postor ille à
 Stephano
 recipitur.

Cap. 26.

Nec verò subdolo tyrannum hoc fugit: verū interim dum hæc perage-
 bantur, ingentem hominum multitudinem in theatro colligens, ac gradus eos,
 in quibus purpuratorum corona stare consueuerat, inscendens, mœroreque pro-
 fligati ac perditū hominis laruam induens, Nulla mihi vitæ reliqua pars est, in-
 quit, præ veteratoria Deo inuisi. Immemorandorum horum agminis nequitia.
 Cū autem populus ad istud exclamasset, Quonam modo hæc, cū huiusce
 habitus ne vestigium quidem vllum in tua vrbe supersit? ille editiore voce, In-
 sidias eorum, inquit, nullo pacto ferre queo. Omnes enim meos subdolo ani-
 mo circumuentos ad se pertraxerunt, atque adamatis suis tenebris manciparunt.
 Nunc autem, tanquā ne nunc quidem ijs quæ perpetrarunt contenti, grauiora
 prioribus adiecerunt, ac Georgium eum, quem, vt scitis, amore complecte-
 bar, à latere meo abreptum auulsumque mœrore excruciant. Cæterū cura nostra
 in Dominum conijcienda est, nobisque ad eum preces adhibendæ: atque ille
 breui, quod experimus, in apertum proferet. Ad hunc modum præstigiator il-
 le ac vanus, quod, pro eo atque imperarar, ac veteratorio animo molitus fue-
 rat, iam iamque euenturum erat, antè prædicit, vt vatis famam consequeretur.
 qui densissimis tenebris ac scelere plenus erat. Cū autem ij qui aderant, quique
 nihil ad veritatem, sed ad gratiam omnia sua tum facta tum dicta referebant, tri-
 tum illud ac peruulgarum dixissent, Cor regis in manu Dei est, & Orante te, Deus
 omnino exaudiet: concionem soluerunt.

Constantini
 iniquissima
 distimula-
 tio.

Constanti-
 nus Copro-
 nymus vatis
 famam
 affectat.
 Prou. 21.

Cap. 27.

Porro admirandus Stephanus execrandum illum, ac mali malum discipu-
 lum, post tertium diem accersit, plurimisque præceptis instructum derondet, ac
 monastico habitu adornat, atque, vt Solomonis verbis vtat, in aurem auream
 nari porcinæ imponit. Ille autem nihil diuina illa præcepta moratus (quī enim,
 cū in maleuolam animam sapientia intrare profectō nequeat?) montem, tan-
 quā ignauus quispiam ac fugax miles, relinquens, ad aulam abiit. Impera-
 tor vero lubenter eum excipit, ac lato animo amplectitur, non ob sanctum
 habitum, vt oportebat, sed ob id potiùs, quod eum abiecisset, hincque ipse iusti
 viri de medio tollendī ansam nactus esset. Confestim igitur omnibus cuiusuis
 ætatis hominibus ad publicum theatrum sub matutinum tempus ipsius iussu
 coactis, stans ille eodem quo prius loco, alta quadam voce, ac mira lætitia per-
 fuso animo, Vicit, inquit, fortuna mea: precesque meas Dominus exaudiuit. Pa-
 ter, cuius hominis? Immo verò earum potiùs princeps tenebrarum auditor extitit.
 Cū autem multitudo pro suo more ipsi applausisset, atque ista ad gratiam
 & obsequium comparata rursus dixisset, Quando autem, ô here, te Domi-
 nus non exaudiuit? ipse hoc sermone delectatus, ac iucundè arridens, Reuela-
 uit, inquit, mihi Deus quem quærebam: quem si vultis, hodierno die vobis
 commonstrabo. Ac simul spectandum eum produxit. Promiscua itaque illa
 multitudo, simulatque ipsum conspexit, quod tempori magis adhuc obseque-
 retur, Hunc, inquit, malè de te meritum, malum ac nefas est intueri. Obtrun-
 cetur ergo quamprimùm execrandus iste, obtruncetur. Quæ cū dicerent, id
 quidem dicebant, quod illum pati oportebat: cæterū ab Imperatoris men-
 te ac sententia prorsus aberrabant. Quocircā statim, tyranno itā iubente, fa-
 tam ipsi eponidem detrahunt, eamque ad populum vnā cum cuculio (nam

Prou. 11.

Sap. 1.

Redit ante-
 dictum mo-
 nachī simu-
 lacrum ad
 Imperatorē

Pseudo mo-
 nachus ille
 populo con-
 spiciendus
 exhibetur.

RIUS
 DE
 DE
 DE
 DE
 DE

Ecclesiastica indomita indignissime prote-
runtur.

ita appellari consuevit) abijciunt : quæ extemplo ab impuris illis ac sceleratis conculcata sunt. Vt autem Cruciferum quoque analabum, hoc est redimiculum, ut etiam ipsum deicerent, nefario illi demere cœperunt, manibus acceptum illum Imperator vndique contorquebat, quidam istud esset, sciscitans Tum Senator quidam, ut nomine, ita etiam re Dracontius, Projiciatur, inquit, Imperator, hic quoque Satanicus laquei funis, dignus ipse proculdubio eiusmodi laqueo. Quod etiam cum ilicò factum fuisset, is quoque à plebe protinus cernebatur. Er quidem res præclaræ indigno homini rectè detrahebantur : at non item rectè à scelestis ac sacrilegis multitudinem per contumeliam obterebatur. Post autem, quatuor homines prono corpore arceps prophani illius vellebus, tanquam pelle aliqua ipsum statim exuunt, atque eius loco militarem vestem imponunt, caputque ipsius galca cingunt. Cumque cum prius inspectante turba vndis eluissent (ad expiandam scilicet spurcitiam eam, quam ex sacro illo habitu contraxerat) ac Judaicum in modum (quid enim aliud dicam?) quoque res diuinas & sacras ludibrio habuissent (ô quoniam pacto hac vel aliter duntaxat ferent!) tum denique suis manibus Imperator ense ipsius humeris appenso, cum Hippocomi dignitate ornat. Atque hanc Georgius abrogati magistris mercedem tulit, quemadmodum Iudas pro negato Christo triginta talenta.

Imperator scelestum illi Hippocomi dignitate ornat. Math. 26.

Cap. 28.

Confestim itaque multitudo impetu facto sancti viri discipulos disturbat, ac monasterium vna cum templo igni absumit, sanctumque virum illum latronum instar è spelunca abreptum ad Chalcedonis nauale abducit. Quenam autem lingua calamitates eas, quas in tam longo itinere perferendas habuit, oratione complecti queat? Alij enim eum magno impetu trahebant: alij sustibus tergebant: alij in vallem eum deuoluebant: alij tibias ipsius calcibus laniabant. Erant etiam qui in venerandam ipsius faciem spuerent. Erant item qui teneriores virgas amputantes, sacrum ipsius caput verberarent: quò nimirum hac ratione plausum ac risum & voluptatem impuris hominibus excitarent. Alij denique petulantiori animo præditi, caesis palmarum ramis ante ipsum incedebant, cacuminantes, & illudentes, ac sexcenta in eum diæria iacentes. Quidnam porro hac ab impio Iudæorum furore distabant? Vt autem nullo in eum contumeliarum genere prætermisso ad litus peruenerunt, tum demum lembo impositum ad Philippici monasterium (id autem Chrysoptoli haud longè à Byzantio situm est) foretem virum abducunt. Vbi etiam illum custodientes, de ipsius statu Imperatorem certiores faciunt. Quem, vbi atrocem illam huiusce viri raptationem & contumelias, incensumque monasterium audijisset, læritiam inde concepsisse aiunt, atque edictum statim promulgasse, quo capitale poenam in eum sanciebat, qui ad Auxentianum collem vel solum appropinquare ausus fuisset. Postea autem, cum hæresiarchas illos, qui eandem cum eo doctrinam tuebantur, accuisset (erant autem illi Theodosius Ephesi Episcopus, Constantinus Nicomedie, Nacoliæ, Nacoliæ, Sifinnius item ac Basilus, quorum alter Pastilla, alter Tricacabii cognomen habebat, ac præterea Callistus, de quo antè verba fecimus, & Comboconon, qui in scribarum numero tum erat, ac denique Masaras, qui eadem cum Saracenis de religione sentiebat) ad Patriarcham, quicum non modò nomen idem, sed etiam eosdem mores, ac doctrinam eandem habebat, eos mitit. Hac autem de causa id faciebat, ut vna cum ipsis ad Philippici monasterium nauigaret, atque cum diuinitus inspirato Stephano disputationem iniret. At ille, quia Stephani, tum doctrina, tum sanctitas esset, minimè ignorans, quodque præ eo non propè quidem, ut dici solet, iacularetur, disputationem recusauit, eam potius ipsis, si possent, permittens. Inter Constantinum enim, inquebat, & Stephanum, quod ad dicendi vim attinet, plurimum interest. Siquidem mihi sermo duntaxat præstò est: illi autem vna cum sermone diuini quoque spiritus potentia. Carum etiam atque etiam attendendum est. Quid enim amplius vos ab eo audiri estis?

Iohan. 12.

Gaudet impius Imperator cum malefecerit, & exultat in rebus possimis. Hæresiarchæ iconomachi.

Patriarcha Iconomachorum disputatione cum S. Stephano detrectat.

Cap. 29.

Illi verò assumpto falsi illius concilij decreto, hoc est ficulneo, ut vulgò dicitur, auxilio, ad prædictum monasterium veniunt: atque in balnei gradibus manentes, sanctum virum accersunt, suæ nempe dignitati potius conuenire sentientes, ut ille ad se accederet, quam ut ipsi ad eum sese conferrent. Quoniam autem, tum ob eam

SUI
90
NO
BY

ob eas, quas superius diximus causas, tum etiam quia ferreis catenis adstrictus erat, pedibus suis ingredi non poterat, duobus viris innixus ad eos proficiscitur. Pri-
 mus itaque Theodosius Ephesinus Episcopus ad hunc modum cum alloquitur: **Quo-**
nam tandem modo, o homo Dei, animum induxisti nos omnes in hæreti-
corum numero reponere? teque supra Imperatores, supra Patriarchas, supra Epi-
scopos ac ceteros Christianos, sapere iudicasti? An nos omnes id molimur, vt
nostrarum ipsimet animarum iacturam faciamus? At iustus vir leni ac placida
voce, Aduerte, inquit, quid de Elia Propheta Scriptura prodiderit, nimirum quem-
admodum ad Achas dixerit, Non conturbo, inquit, sed tu & domus patris tui.
Neque enim ego nunc sum qui conturbo: verum ij, qui contempta veterum Pa-
trum traditione nouum quoddam dogma in Ecclesiam inuexerunt. Nam si quic-
quid antiquitate præstat, veneratione dignum est, vt quidam vir sapiens dixit,
recentia vtique hæc atque adscititia vehementer absurda atque imbecilla sunt,
vt quæ perspicuè adulterini Ecclesiæ Catholicae fœtus sint. Ac proindè non in-
tempèstiuè propheticum illud mihi dicere in mentem venit, Reges terræ & prin-
cipes vnà cum mercenarijs pastoribus, ac gregis proditoribus, conuenerunt in
vnum, atque aduersus Christi administrationem inania meditati sunt. Hæc cum
ad hunc modum Stephanus protulisset, Constantinus Nicomedienfis Episcopus,
vt erat trauulentia & impudentia singulari, statim è subsellio suo exiliit, atque nil
à calcitrionibus asinis diuersum faciens, aduersus sanctum virum impetum fecit,
eique humi sedenti calces in faciem inculsit. Ac præterea vnus ex sæuis satelliti-
bus simam ipsius ventrem calcibus impetens, resupinum in terram prostrauit. Ac
deindè continenter ipsius pectus pede feriebat. At diuinus Stephanus, Domini-
co præcepto obtemperans, seipsum ei ad libidinem ferendum prompto animo
præbebat. Hæc porro Callisto Senatori minimè æqua atque honesta visâ sunt.
Ob eamque causam, cum prophano illi Constantino silentium indixisset, ad Ste-
phanum his verbis vsus est: Duabus tibi propositis conditionibus, nempe vt vel
pareas, ac concilij libello subscribas, vel mortem subeas, vt qui Patrum ac diui-
nitûs eruditorum Imperatorum legem repudies atque proscribas, vtram è dua-
bus malis confestim elige. Rursus ergò ille diuinitûs afflatus Stephanus, Atten-
to ad verba mea animo esto, inquit, domine Patrici. En enim cum magno Pau-
lo ipse quoque clamo, Mihi viuere Christus est, ac pro veneranda ipsius ima-
gine mori, lucrum. Quocirca & semel iam dixi, & rursus dicam, Si hemina mihi
sanguinis est, ea quoque pro Christo fundatur. Cæterum facite, vt mihi concilij
vestri decretum recitetur, quò intelligam, quibus tandem rationibus adducti,
dirundas ac delendas diuinas Imagines censuistis.

Protinus igitur Constantinus Nacoliæ Episcopus libellum illum recitandum
 suscepit. Cum autem initio sic legisset, Decreta sancti & œcumenici septimi con-
 cilij, sanctus vir silentio manu significato, O singulare mendacium, inquit. In-
 firmo etenim ac caduco fundamento caducum quoque profectò & imbecil-
 lum ædificium imposuistis. **Quonam enim modo sanctum existimari queat,**
quod sancta prophanare minimè dubitauit? Quid enim? An non sancta à vo-
bis protrita sunt? An non, cum in concilio vestro sederetis, libellus vobis à pijs
quibusdam viris oblatuè est, qui Episcopum quendam eo nomine deferret, quòd
lancem sanctam, in qua Christi, ac Dei genitricis Imagines sculptæ erant, con-
triuissert? Vos autem contritionis illius crimen Imaginibus adscribentes, ipsum
quidem omni crimine soluistis, pios autem viros ab Ecclesiæ cœtu proscripti-
stis, idolorum vindices eos appellantes. Quo quid audacius flagitiosusque sin-
gi possit? An non etiam sacram supellectilem sanctis Imaginibus exornatam
concepistis? An non adiectiuum hunc, Sanctus, ab omnibus iustis, ab omni-
bus Apostolis, à Prophetis, à Martyribus, pijsque viris abiicistis? Sancitum enim
à vobis est, o generosi viri, vt cum quispiam ad horum aliquem abiret, ex eo-
que quæreretur quò iret, responderet, Ad Apostolos, ad quadraginta Marty-
res: si vndè veniret, itidem responderet, Ex templo martyris Theodori, ex tem-
plo martyris Georgij. An non hæc vestræ doctrinæ sunt? Quonam ergò pacto,
qui sancta proscriptistis, sanctum concilium coëgistis? O singularem absurdita-
tem! Iam qui œcumenicum istud concilium vocari queat, quòd nec Romanus
Antistes, citra cuius auctoritatem nullo modo fieri potest, vt res Ecclesiasti-

Theodosij Episcopi Ephesini ad Stephanum oratio.

3. Reg. 18.

Basil. Hom. 1. de i. iun.

Psal.

Impudens facinus Nicomedienfis Episcopi.

Patientia S. Stephani.

Philip. 1.

Eligite Sanctus Dei potius mori quàm iniquæ sententiæ subscribere. Cap. 30.

Nò patitur vir Dei iniquorum cõuenticulum sanctum concilium vocari.

Iconomachi pios viros in Christo defunctos sanctos dici nolunt.

Eccè auctoritatem Romanæ Pontificis.

RIUS

DE

STEPHANO

IVNIORE

MARTYRE

LIBELLUS

RECITANDUS

IN

CONCILIO

SEPTIMI

CONCILII

GENERALIS

SECUNDI

CONCILII

GENERALIS

SECUNDI

CONCILII

GENERALIS

SECUNDI

CONCILII

GENERALIS

SECUNDI

Item aliorum
trium Patri-
archarum.

cæ ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus? Vbinam eorum libelli sunt: aut quinam per diversa loca missi sunt, quibus falsum vestrum concilium confirmaretur, ut hac ratione œcumenicum censeretur? Tum autem quonam modo septimum dicatur, quod sex priora concilia minimè sequitur? Quicquid enim septimum est, sextum & quintum, eaque quæ antecedunt, sequatur necesse est, ut septimum esse queat. Cum igitur vos sex conciliorum sanctiones abrogaveritis, quid est quamobrem concilium vestrum septimum appelleris? Ad quæ cum Tricacabus dixisset, Et quodnam tandem è sex illis concilijs decretum à nobis abrogatum est? Quid? inquit vir sanctus, an non sex omnia concilia

Concilia in
sanctis tem-
plis celebra-
ta sunt.

sacrofanctis templis coacta sunt, primum nimirum in Niceæ metropoli, atque amplissimo vrbis illius templo: secundum, apud Constantinopolim in sancto Pacis templo: tertium in pulcherrimo illo Theologi templo, quod in Ephe- sina metropoli situm est: quartum in sanctissima metropolitana nostra Chalcædonis aede: quintum autem ac sextum Constantinopoli rursum, alterum nempe in augustissimo Sophiæ templo, alterum autem in palatij aede, quam Oarum vulgò appellant? Quid igitur? an non in omnibus hisce templis Imagines pictæ erant? Quodnam autem ex prædictis Concilijs, quemadmodum vestrum, deiciendas eas ac delendas esse censuit? Responde ad hoc Episcopo. Cum autem ipse rem ita se habere dixisset, sublatis in calum oculis ac manibus, græque gemitu imo pectore emissis, vir sanctus alta voce exclamavit: Si quis Dominum Iesum Christum in imagine, quantum ad humanitatem attinet, circumscriptum, non adorat, anathema sit, cum ipsæque partem habeat, qui dixerunt, Tolle, tolle, crucifige eum. At illi ob præclaram hanc ipsius in dicendo fiduciam stupore defixi, cum beata illa lingua adhuc loqui, ac veritatis hostes fortiter infestari pararet, firmissima verborum tela, tanquam sagittas in manu potentis, illi metuentes, statim eum quidem in custodiam conjici præcipiunt, ipsi autem obtrectis præ pudore vultibus ad aulam abiērunt.

Ἐπιφάνεια
Stephani.
Iohan. 19.

Psal. 126.

Cap. 31.

Mittitur
exilij causa
ad Helle-
sponti partes.

Percunctante igitur Imperatore quidnam ipsi perfecissent, atque Episcopis cladem suam occultare conantibus, Victi sumus, ait Callistus, ô Imperator, victi sumus. Magnus in doctrina vir ille est, magnus in disputando. Incomparabilis ipsius virtus est: animus intrepidus. Non modò minis superior est: sed ipsam quoque mortem contemnit. Imperator autem ob hæc ira percitus, Stephanum ad Hellesponti partes, hoc est ad Proconnesum exilij causa mittit. Vbi ille septem & decem integros dies in illius loci monasterio ita consumpsit, ut nihil prorsus cibi attingeret: tametsi aliqui Imperator plurima ad eum alimenta mitteret. Nam ea ille rursus remittebat, nullum prorsus ex ipsis degulans. Per hos autem dies gravissimo morbo correptus huiusce monasterij præfectus, quantum quidem ad medicos attinebat, vitæ spem omnem abiecerat. Mittit itaque ad sanctum virum, eumque, ut ad se veniat, rogat: Quò, inquit, alter alteri extemam salutem dicamus. Incertum est enim, an nona hora apud viuos adhuc futurus sim. Quod ut ille audiit, statim ad eum accessit. Ac deinde, cum

Mortu pro-
ximū pristi-
næ sanitati
restituit S.
Stephanus.

manu collum eius tenuisset, labia quidem ipse precationis causa mouebat, ferbris autem, quæ morbum pepererat, à corpore profugiebat. Quid postea? Poculum suum vino mero impletum ei bibendum porrigit. Quod cum exhaussisset, statim plurimus sudor ex ipso manavit, ac dicto citius sanitati restitutus est. Cum igitur ei non tam extremum, quam iucundum osculum præbisset, illinc excedens, profectionem suam, ut cum Propheeta loquar, in mari statuit, atque in eam nauem, quæ parata erat, ascendens, exulatum profectus est. Cumque desertissima quæque insulæ loca peragrasset, in speluncam admiratione dignam incidit (Cissudam eam incolæ nuncupabant) in qua Christi auia Anna templum erat. Hac re igitur oblectatus, atque huiusmodi locum non sine numine diuino sese inuenisse ratus, domicilium in eo sibi constituit, herbarum, quarum lic enascebantur, radices luculentæ cuiusdam & opiparæ mensæ instar habens.

Templum
sanctæ An-
næ.

Cap. 32.

At verò omnes ipsius discipuli ab Auxentiano monte depulsi, tanquam oves undique oberrabant, pastorem suum quærentes. Tandem autem eum, cum in Proconnesum venissent, inuenerunt, duobus duntaxat exceptis, qui à præclarissimo

SUI

976
10
E7

clarissimo illo ouili, vt à diuino duodenario Iudas, vel potius vt à Paulo Demas & Hermogenes, sese auulserant, ac pro monastico habitu mundanum induerant, nimirum Sergio, de quo antè verba fecimus, (qui etiam in uectium atque execrandum aduersus sanctum virum volumen condidit) ac ter misero Stephano, qui cum Presbyter, ac supradicti Callisti minister primùm extitisset, ac deindè à sancto viro in monachorum album adscriptus fuisset, atque in montis monasterio sacerdotis munus obijisset, postea tamen & monasticum habitum, & Deum curauit, atque ab ipsomet tyranno mundana veste indutus (quem prius vitam abijcere oportebat) nefariam illam vocem emisit, (ò scelerata labia! ò impuram & fetidam linguam!) Hodierno die, Here, à Saranicis faucibus operata tua ereptus, ac tenebroso amictu exutus, splendidum pallium indui. Cuius ex-
 crando sermone tyrannus summopere delectatus, Sophiani palatij ministrum eum constituit. Quò etiam crebrò commeans, gaudij patrem, eum qui multis luctibus dignus erat, appellabat. His itaque solis ab ouili sacrosancto auulsis, ceteri omnes ad Proconnesum, vt à me dictum est, impulsis, monasterium construxerunt. Quin à philosophica ista vitæ degendæ ratione ne diuini quidem Stephani mater abfuit: verum vnà cum sorore insulam illam adiens, contubernium ipsius amplexa est. Illic itaque diuinus Stephanus extructa columna, ac supra eam angustissima quadam ædícula, in ea sese conclusit, annos iam nouem & quadraginta natus. Perindè autem ac si magnos Deo consecrata vitæ labores tum primùm iniisset, ita seipsum asperrimis quibusque certaminibus dedebat: non secus videlicet ac si certamen ipse secum instituisset, atque id contenderet, vt vnà cum ætate labores quoque nouis incrementis cumularer. Quam etiam ob causam diuina quoque miraculorum gratia ipsi insedit, atque admirabilem operum admirabilis effectus extitit. Cæcus etenim quidam, iuxta illum à natiuitate cæcum, ad eum adiens, supplicesque easdem voces vnà cum pari fide mitens, lucem, quam nemo non experit, obnixè sibi dari rogabat. Ipse autem, vt qui modestè atque humiliter de se sentiret, primùm detrectabat. Cum verò ille supplex instaret, si fidem (ad eum inquit) in Deum habes, si imaginis ipsius cultor es, lucem, ac rerum ab eo admirabili modo conditarum pulchritudinem intueri. Vix hæc dixerat, cum ille apertis oculis, ac perpurata ea, quæ ipsis offusca erat, cæcitate, fatuus lucem emens ambulabat, testisque omni exceptione maior miraculi à Stephano editi. Atque hoc primum & maximum in ea insula beati viri miraculum extitit.

Mar. 14. 2. Tim. 4.

Nefaria a- Postlaræ vox

Mater S. Ste phani cū fo- rore mona- sticū insti- tutum am- plectitur.

Cæcum à natiuitate illuminat.

Cap. 33.

Mater filiū à malo de- mōe obse- sum offert sancto Dei viro curan- dum.

Alterum autem, atque eo posterius (quanquàm haud scio an potentia inferius censei debeat) huiusmodi fuit. Fœminæ cuidam haud obscuro loco nate, quæ Cyzici degebat, filius erat nouennis, à malo spiritu diuexatus. Quo secum assumpto mater in insulam profecta est. Vt autem ipse admirandi viri cubiculum vel solum perspexit, tumultuari & æstuare, ac nunc sublimis in altum ferri, nunc rursus in terram allidi cœpit, inconditas quasdam voces ad sanctum virum emittens, dæmone nimirum, dum mouebatur, ipsum mouente, vimque ei, dum vim ipsemet pateretur, afferente. At mater, cuius viscera, non minùs quàm illius, distorquebantur, (quid enim aliud, cum mater esset?) tum lachrymas internæ flammæ indices profunde-
 bat, tum voces, quibus misericordiam moueret, emittebat: Misereat te mei, inquit, misereat te eius, quæ longè grauiori mœroris dæmone conflictatur. Vnigenitus enim mihi hic est, atque hoc vno spes omnis mea nitetur. Hunc senectutis bacillum mihi fore sperabam, hunc generis suscitabulum, hunc vitæ solatium. At nunc, quo statu est, fatius mihi fuerit eum extinctum quàm viuum intueri: quandoquidem ipsius vita morte grauius animam meam perturbat. Ac me rursus orbitatis aculei discruciant, maternisque visceribus error, atque in summa animi perturbatione versor. In te verò calamitatis huiusce meæ depulsio sita est. Tibi præsentem tempestatem precibus comprimere atque sedare procliuè est. Duas animas miserare: duobus vno eodemque tempore periclitantibus facilem & exorabilem te præbe. Hæc cum amaro ac gemente animo protulisset, ad sancti viri matrem (nam tum illic aderat) accedit, atque eius genua complectitur, Mater, inquit, tu quo-

Handwritten text on the right side of the page, including the word 'IULIUS' and other illegible characters.

quæ extitisti : partus dolores subijisti : lacte filium aluisti. Nôsti quinam nati-
 turæ sint stimuli : nôsti quantus liberorum amor in matrum pectoribus in-
 tus sit. Te quæso vnigeniti mei misereat, te, inquam, misereat, ô verè egregie
 sobolis parens, ac felix mulier. Hunc miserum puerum in pœnam meam ex-
 cruciatum commiserare. Huius igitur luctibus commotus Stephanus, vni di-
 scipulorum imperat, vt Crucis signum vniuerso pueri corpori adhibeat. Ipse
 autem intra se collectus, atque animâ oculum attollens, eum, qui celerrimè se-
 lutem afferre poterat, inuocabat. Atque ipse quidem lachrymis perfusus pro-
 cabatur : ille autem humi magno cum impetu deiectus, amissa voce iacebat.
 Ipse surgere eum, atque ad se venire iubebat : ille iussis obsequabatur. De-
 mum eum, adorata Christi imagine, matri suæ sanum atque incolumem tra-
 dit. Atque ita cernere erat illud Dauidis impletum, Matrem nimirum super
 filio lætantem. Ac quidem huiusmodi fuit istud facinus, tamque admiran-
 dum. Aliud autem, quod neutri è duobus vi ac facultate cedit, narraturus ac-
 cedo.

Signo Cru-
 cis & orati-
 one curat
 demonia-
 cum.

Psal. 112.

Cap. 34.

Matt. 9.
 Luc. 8.

Mulierem
 sanat à flu-
 xu sangui-
 nis.

Habac. 3.

Oratione
 marinos flu-
 ctus sedat,
 & periclitâ-
 tes liberat.

Cap. 35.

Mater S. Ste-
 phani è vita
 migrat cum
 filia.

Ad Christi
 & matris
 eius imagi-
 nem debilis
 quidam cu-
 ratur.

Mulier quædam Heraclea, quæ Thraciæ vrbs est, oriunda, septem iam an-
 nos sanguineo fluxu (quemadmodum hæmorrhoidis illa, in qua sananda Chris-
 stus quondam miraculum edidit) contabescens, ad eximium hunc medicum
 se contulit, morbum suum ostendens, morbi diuturnitatem indicans, calami-
 tatem suam lachrymis exponens, medicinam denique flagitans. Cuius miseria
 commotus vir ad miserationem propensissimus, eam in sanitatem asseruit.
 & quidem ita, vt ad eius curationem nil præter preces adhiberet, atque in ex-
 tres tantum dies infunderet. Nec verò morbo duntaxat laborantibus, aut ar-
 reptitijs medicinam gratuitam afferebat: sed nauigantibus etiam, ac cum asper-
 rimis ventis confisstantibus promptè succurrebat. Perspicuum autem istud
 est ex plurimis viris, qui iam ipsius beneficio salutem consecuti sunt. Nam cum
 ventorum impetu mare grauiter exasperabatur, ac fluctus vehementer intume-
 scentes cernebat, statim discipulos ad orationem vocabat, ac propheticum
 illud vnâ cum illis psallebat, Nè in fluminibus irascaris, Domine, nè in flumi-
 nibus sit furor tuus, vel in mari indignatio tua. Orabat igitur, ac statim velut
 incantatione quadam maris feritas in tranquillitatem vertebatur, atque illi, qui
 è periculo erepti fuerant, accedentes, atque, vt fieri solet, suæ salutis modum
 exponentes, partim se eum flagrante periculo secum vnâ nauigantem, ac nauem
 subleuantem, partim clauum tenentem ac nauem quàm tutissimè dirigentem vi-
 disse dicebant.

Ad hunc itaque modum diuino viro in ea insula collucente, secundo exi-
 lij sui anno egregia ipsius mater, & quam à filio quispiam, quemadmodum &
 ab ea filium, certissimo indicio agnoscere potuisset, filium simul ac mundum
 relinquens, ad communem Patrem concessit, his antè ad filiam suam verbis
 vsa: Non est quod plores: nam tu quoque mecum profectura es. Nec verò
 plures quàm septem dies intercesserant, cum Theodora quoque (nam hoc fi-
 liæ nomen erat) relicto mundo ad matrem suam, quemadmodum ipsa prædi-
 xerat, abscessit. Eodem autem tempore miles quidam, nomine Stephanus, ge-
 nere Armenius, ab Europæ partibus profectus, qui dimidia sui parte contabe-
 rat, totusque præ morbo humi vergebat, cum magna illa miracula, quæ à magno
 hoc viro designabantur, intellexisset, ad eum perrexit, atque ad eius pedes acci-
 dens, ea postulare cœpit, quæ & ipse accipere summopere optabat, & ille faci-
 lè præbere poterat. At ille, qui fide erga Dominum ac benivolentia præditus
 erat, miraculum ad ipsum transfert: cumque ei, qui agrotabat, vt & ipse & ma-
 tris imaginem adoraret, imperâset, atque ille id faceret, sanum eum prorsus ac
 valentem reddidit. Vt igitur ad commilitones suos se recepit, quærebatur ex eo
 quam ratione conualuisset. Ille autem eam minimè reticbat: verum, Monachus
 quidam, dicebat, Stephanus nomine, qui apud Proconnesum in angustis-
 sima quadam adicula degit, duas me Imagines adorare iussit, vnâ quæ Chris-
 ti, alterâ quæ Deiparæ dicebatur: ac protinus conualui, corpusque omni-
 nõ crexi. At impij illi & conscelerati, manus non sine magno terrore com-
 plaudentes, Væ tibi, inquit, qui in idololatriam prouisti. Confestim itaque
 cum

SUI
 9
 10
 11

eam apud summum Thracia prefectum deferunt: qui cum de eo quaestionem habuisset, nulla interposita mora eum ad Imperatorem misit. Is vero cum accuratius eum examinasset, an recuperata valetudinis modum intellexisset, pro ea qua laborabar stoliditate, non intellexit: verum, quod ipsi summo studio erat, percontabatur eum, qui morbo liberatus fuerat, an in simulacrorum cultu perstaret. Qui cum & ingenti poenitudine se affici, atque huiusmodi simula-

Millis fanari leuitas & peridia.

Is miserè perit.

Cap. 36.

S. Stephanus ab exilio ad tribunal Imperatoris redactus.

Præfatus futurorum numerum exigit vir Dei.

Disputatio Constantini Copronymi cum sancto Stephano.

1. Ioan. 4.

Exod. 20.

Exod. 25.

Hebr. 9.

Tyrannus igitur, tanquam hinc arrepta ansa, sanctum virum quamprimum è Proconesso ad se adduci iubet, illud addens, quòd ne exilio quidem mulctatus, sibi temperasset, quin plebem idolis cultum adhibere doceret. Cum ergo illinc adductus esset, ut in Phialæ perquam obscuro ergastulo tum vincis ferro manibus, tum pedibus ad lignum arctissime adstrictis, includeretur, duobus tantum primarij ordinis viris comitatus, sanctum virum prætor esse iubet. Cum autem ad eum adductus fuisset, à pio quodam viro numum petijt, eumque cucullæ suæ furtim imposuit. Tyrannus itaque, ut eum vidit, exclamare cepit, O vim mihi illaram, o calamitatem, o arrogantiam! Videte à quonam imperium meum contumelia afficiatur, à quonam ludibrio habeatur! Cum autem vir sanctus nihil omnino respondisset, verum humi defixus hæreret, tyrannus eum iracundè prospiciens, ignemque, ut dici solet, spirans, atque ut ipsi in more positum erat, manum in orbem torquens, alteque exclamans, Non mihi respondes, inquit, scelestum caput? At ille, Si me ita leuiter condemnare in animo habes, Imperator, supplicio quam celerrimè affice. Sin autem huc me idcirco adesse iussisti, ut me interrogares, ac vicissim audires, iracundiam lenitate tempera, atque æquo animo & interroga, & audi. Tum Imperator: Dic age, quibusnam paternis decretis minimè paruimus, ut apud te in hæreticorum numero censeamur? Quoniam, inquit ille, venerandarum Imaginum picturam, multis antè temporibus à diuinis Patribus traditam, scelera- tæ ab Ecclésijs eiecistis. Tyrannus autem, Nè has, inquit, Imaginum picturas dicas (neque enim sunt) sed planè idolorum picturas. Quidnam porrò idolis cum sanctis commune est? Hic verò sanctus ille vir, Non, inquit, eum Imagines adoramus, materiæ cultum ac venerationem tribuimus: verum Imaginis honor ad exemplar transit, quemadmodum à Basilio dictum est. Quid? inquit tyrannus, æquumne est ea, quæ à Patribus antè prædicata sunt, quæque & multa & perobscura sunt, ac neque mente comprehendendi, neque verbis vllis explicari possunt, per colores in sensum cadentes exprimere, atque in materia adorare, cum eorum essentia nemini, nisi quantum ad infinitatem, ut Gregorij verbo vtar, attinet, explorata sit? Minimè verò, ait vir sanctus. Ecquis enim mortalium, qui quidem mentis compos sit, diuinitatis naturam, quæ & materia caret, & omnem mentis captum fugit, coloribus è materia conflatis pingi posse dixerit? Cuius enim forma ne mente quidem deliniari potest, quoniam tandem modo ipsa coloribus exprimi queat? At nos, cum Christum in imagine pingimus, diuinitatis naturam haudquaquam pingimus: verum theandricam eam formam, quæ in nostra specie apparuit, quamque Apostolica manus contrectauerunt, quemadmodum alicubi ait Theologus, Quod vidimus, & manus nostræ contrectauerunt. Quòd si mihi dictum illud Mosis in medium protuleris, Non facies tibi similitudinem vllius rei, tam ex his quæ in celo, quam ex his quæ in terra sunt, hunc ipsum Mosem tibi ostendo duorum Cherubim effigiem auro efficientem. Quibus de rebus ad hunc quoque modum diuinus Apostolus disserit, Et Cherubim obumbrantia Propitiatorium, Quin ipsum quoque Propitiatorium, & Tabernaculum testimonij, & Sancta sanctorum, an non cælestium figuram exprimebant? quemadmodum idem Apo-

RIUS

DE

STEPHANO

IVNIORE

Hebr. 8.

Apostolus rursus ait, Vmbra cælestium deseruimus. Quid igitur sceleris admittimus, cum Christi formam humanitatis adspexam in imagine pinguis & adoramus? Quid autem? An cum Crucem etiam, ex quacunque tandem materia confecta sit, adoramus, rei conditæ cultum adhibere videmur, adorationem materię tribuentes? Sed & pepla sancta, & sacrosancta vasa à nobis adorata nullam nobis reprehensionis notam inurunt. Siquidem ea per Christi inuocationem in sancta mutari persuasum habemus. Quid? An tu quoque corporis & sanguinis Christi aritypa ab Ecclesia proscribes, vt quæ imaginem ac veram illorum figuram teneant quæ & adoramus, & osculamur, & eorum perceptione sanctitatem consequimur. Vos igitur inter sanctum ac prophanum minimè distinguentes, Christi imaginem non secus atquè Apollinis statuam, Deiparæque itè non secus ac Dianæ, idolum appellare minimè horruistis. Quin ipsam quoque pedibus protriuitis & exulistis. Ad hæc Imperator, O cæca mente prædite, inquit, ac supra omnes Immemorandos obliuione digne, his Imaginibus proculcatis Christumne proculcauimus. Tum verò ille, verè in diuinis rebus solers Stephanus, in morem eorum, quibus bellica laude præstant, aduersarium suomet telo ferire, ac per ea ipsa quæ dixerat, profligare cupiens, manum in cucullam immittens, atque indè numum in quo impius ille sculptus erat, extrahens, eumque quemadmodum Christus olim Cæsaris numum Iudæis ostendens, Cuiusnam, inquit, est hæc imago & superscriptio? Eo autem mirante, ac respondente, Cuius tandem alius, quam Imperatorum? Quid, inquit vir diuinus, si quispiam eum contumeliosè in terram proiectum pedibus terat, poenæne aliquas luet? Quidni autem, dixerunt ij, qui adstabant, cum Imperatoriam effigiem proculcet? Ad hæc vir sanctus, grauem quandam ex imo pectore gemitum emittens, ac magno cum animi dolore exclamans, O immanem, inquit, cæcitatem! Si pro mortalis Imperatoris forma & effigie grauissimas poenas irrogandas esse dixistis, quas tandem poenas eum subiturum esse putatis, qui Filij Dei ac matris ipsius effigiem conculcârît, ignique tradere minimè dubitârît?

Matt. 22.

Egregiè conuincit Imperatorem vir sanctus per similitudinem.

Cap. 37.

Reducitur vir sanctus vincis post tergum manibus in publicum carcerem.

Psal. 38.

342. monachi ob Imaginum defensionem varijs poenis affecti, carceri mancipantur.

Vix hæc dixerat, cum subito numum eum pedibus protriuit. Cum autem ij, qui adstabant, ferarum ritu accurrissent, vt sanctum virum præcipitem in mare deicerent, (audax enim & præceps est asentatio, ac dum obsequijs aliquem nimium demereri studet, mediocritatis omnis fines excedit) Imperator lenitatem simulans, quò iracundiæ haudquaquam obnoxius esse videretur, qui eam ingentem atque arcanam in animo infidentem habebat, in præsens quidem eos prohiberi, atque ab huiusmodi conatu abducitur: cæterum sanctum virum collo alligari, ac manibus à tergo vinciri iussim, ad publicum prætorij carcerem amandat: vt videlicet ob protritam Imperatoris effigiem poenas à lege constitutas lueret. Hæc nimirum lenis ille ac facilis, cunctosque iniuriarum obliuione superans. Nam qui Christi imaginem proculcauerant, atque in ignem coniecerant, hi suæ imaginis vindices sedebant, atque vlticem huiusce facinoris legem proferebant. Ecquis autem eorum amentiam satis rideat, immò potius eorum væcordiam ac cæcitatem satis deplorare queat? At spiritu diuino maiorem in modum afflatus Stephanus, simulatque vel ipsum carceris limen attingit, pectore incallescens, atque ab eo, quo præditus erat, perspicaci spiritu concitatus, dierum suorum metam in lingua sua locutus est, his verbis vtens: Hæc est præsentis vitæ meæ requies. Hic enim saltem vsque ad extremum spiritum mihi habitare necesse est: quoniam pro imaginis Christi honore hanc sedem elegi. In interiori autem carcere conclusus, eximie virtutis monachos trecentos quadraginta duos ex varijs locis collectos, atque eodem carcere condemnatos, inuenit, qui partim nares, partim aures excætas habebant, partim euulsos oculos, partim amputatas manus, ob id videlicet, quòd pro venerandarum Imaginum pictura & erectione lucubrationes edidissent. Ac quidem alij plagarum notas adhuc circumferabant: alij præclaras genas pice illitas atque ambustas habebant: alij caput ad risum ac ludibrium abrasum. Quorum varios istos ac multiplices cruciatus diuinus Stephanus cernens, patientiæ nomine beatos eos prædicabat: ac contra lachrymis dignum seclè indicabat, vt qui in earundem plagarum partem cum illis minimè venisset, nec

DE S. STEPHANO IUVNIORIS, MARTYRE.

nec pro Christi imagine membrorum excisionem ipse quoque pertulisset. At diuini illi Patres, ut primum sanctum virum conspexerunt, ad eum tanquam ad magistrum & praeceptorem accesserunt, ut ab eo salutis praeceptis erudirentur.

Itaque ex Pratorio monasterium factum est: quippe cum illic omnis monasterii vitae forma ac regula ad vnguem obseruaretur. Ij autem, quibus carceris custodia mandata erat, quique sancti viri famam iam pridem audierant, tum demum animi quoque ipsius statum, ab ea tranquillitate, quae in ipsius moribus elucebat, quantum fieri poterat, coniectantes, ad eum tanquam ad Dei Angelum animos conuertebant, eique summam reuerentiam, ac venerationem tribuebant: adeo ut quidam etiam eorum remotis arbitris eadem ad uxorem suam diceret, quae olim Manduciae, Morre moriemur, mulier, praeter tyranni huius furor. Virum enim, perinde ac Deum, hodierna die vidi, hunc, inquam, in vincula coiectum monachum, quem Auxentianum vocant. Sapiens autem illa mulier non frigide ac negligenter ad haec verba affecta, verum per concinnam atque prudentem ad virum interrogationem vitae sancti Patris rationem omnem perscrutata, clam in carcerem ingressa est, atque venerandis ipsius pedibus, ab eo, ut pro se precaretur, ipsaque vicissim ei, quae opus essent, subministraret, postulabat. At diuinitus inspiratus Stephanus preces quidem ei annuit & concessit: caeterum adduci non poterat, ut quicquam ab ea acciperet. Instabat tamen rursus illa, dicens, Quidnam est, quam obrem tu exiguum fidei erga te meae promptitudinem tam obstinate reijcis? Quamquam enim ipsa id non mereor: at tuam tamen moderationem ac benignitatem ad indignos quoque indulgenter sese demittere compertum habeo. Quae admodum enim Sapphara illa quondam Eliae farinam, & Sunamitis Elisae cubiculum hospitij causa praebebat, ac beata illa vidua duos in summa sua penuria obolos erogabat, ac denique Samaritana illa ex fonte haustam aquam Deo porrigebat: ad eundem etiam ipsa modum cum pari fide aliquid in te beneficij conferre studeam, ne quaeso deliderio meo excidam. Ille vero rursus id constanter recusabat, non quidem ob naturae contumaciam, aut ipsius indignitatem id officij a se repudiari dicens (Ego enim, inquit, memet indignum, atque omnium mortalium postremum duco): sed quia ab eo prohiberetur, qui cum haereticis quicquam commune habere veterat. Neque enim meminisse se cum Imaginum hostibus vllum vnquam commercium habuisse, aut aliquid omnino ab eorum manibus accepisse. Haec vt illa audivit, humi sese prostruens, quid non dicebat, quid non faciebat, vt ostenderet quam ab haereticorum societate atque commercio semper abhorruisset? Absit hoc a me, inquit, venerande Pater, vt Christi, aut matris ipsius, aut vllius Sancti imaginem contempserim. Scio enim me a Patre nostro Germano didicisse, quas poenas daturum fuisse, qui eodum audaciae pro ruperint. Caeterum fac quaeso, vt nec vir meus, nec custodum quisquam resciscat, quod pietati tuae indicare cupio: atque ego re ipsa dubitationem omnem tibi eximam. Haec locuta, statim domum cucurrit, atque aperta arca tres arcanas Imagines eduxit, vnam Dei genitricis, filium seculis omnibus antiquiore complectentis, duas alias Petri & Pauli Apostolorum. Quas vt ipso insperante religiose adorauit, ipsi postea porrexit, Accipe ista, inquit, atque hinc tibi mei, hoc est mulieris peccatricis, memoria refricetur. Ad hunc modum pijs ipsius moribus comprobatis petitioni cedit: ac deinceps Sabbato ac Dominico die ad eum ipsa panis vnicae sex, aquae non plus tribus poculis afferebat. Tantulum enim singulis hebdomadis ipsi cibi ac potus fuit totos vndecim menses, quos in Pratorio transegit.

Cap. 38. Pratorij carcer fit monasterium.

Iudic. 13.

3. Reg. 17.

4. Reg. 4. Mar. 2.

Ioan. 4.

Nihil commercij cum haereticis habendum.

Mira cuiusdam matronae erga virum Dei humanitas & clementia.

Cap. 39.

S. Pauli notum martyrium, & aliorum virorum varijs cruciatibus referuntur.

illa

Handwritten text on the right page, including the word "IULIUS" and other illegible characters.

Psalm. illa lingua, arque iniquitatem in excelsum loquens : Vnum è duobus tibi Paulus proponitur : nimirum vt aut calcata imagine vitam obtineas, aut vt hoc tormenti genere discrucieris. Hoc autem dicens, puerorum laruis leonem perterrefacere velle videbatur. Statim enim generosus ille vir magna voce exclamās, Absit à me, inquit, Domine Iesu Christe, vnigenite fili Dei, vt theandricam hanc imaginem pedibus teram. Atque hæc locutus, statim humi se curuās, osculum ei fixit, re ipsa plenum faciens, quàm nihil iudicis minas moraretur. Ille itaque confestim iracundia totus æstuans, nudari sanctum virum, atque in catapultam extendi iubet : vbi cum tortores duabus tabulis ipsum firmissimè compressissent, ac ferreis pectinibus totum ipsius corpus exarāsissent, prono capite suspenderunt. Ac deinde non exiguo igne infra eum accenso, ita demum holocaustum Deo gratum ipsum effecerunt.

Cap. 49. Hæc eo commemorante, Patribusq; lachrymis madentibus, Theosterictus quidam, hoc nomen merito consecutus, vir senex ac sacerdotij dignitate ornatus, quæpio illo monasterio erat, quod Peleceta nuncupatur, atque & nasum abscissum, & genas feruenti pice ac bitumine illitas, miserumque in modum ambulans habebat, (hos enim cruciatus pietatis causa pertulerat) prodiens ipse quoque in medium, superioribus sermonibus hæc adiecit : Impossibile est, impossibile inquam, est vt vel hic ipse antistes noster siccis oculis ista commemoret. Quam enim oratione quispiam illius, qui tum Asiam cum imperio obtinebat, furorem completi possit? cui Lachanodracon quidem cognomentum erat, verum ipsius fel atque iracundia draconis quoque virus amaritudine superabat. Ad quem beatus Stephanus, Narra, quæso, Pater, nihil omittens eorum, quæ dum contigerunt, veram omnia oratione prosequens. Etenim per huiusmodi exempla, tum animi promptitudinè, tum robore impleti, ad eundem zelum præparamur : siquidem voluntas Dei hoc tulerit, vt pro diuina ipsius imagine nos quoque certamen subeamus. Tum igitur Theosterictus inchoatum sermonem ad hunc modum prosequitur.

Incruentum sacrificium Missa dicitur. Cum incruentum sacrificium in monasterio nostro celebraretur, (erat autè vesperarum sancta ac magnæ quintæ feræ, in qua Christus Iudæis tradendus erat) hic draconis nomen habens, tyranni iussu cum magna militum manu in monasterium impetam facit. Ac mysticum quidem sacrum euertit, mysticis videlicet hymnis protinus silentio compressis : lectissimos autem monachos duodequadraginta vinculis ferreis adstrinxit. Reliquos verò partim verberibus crudelem in modum lacertauit, partim eorum barbam pice illitam exussit, naribus prius amputatis. Quorum numerum ipse quoque augeo, quemadmodum faciei meæ nota certissimè testatur. Quibus impius ille nondum expletus, vniuersum monasterium postea inflammauit, ipsas quoque ecclesias vnà cum reliquis ædificijs concremans. Mox autem prædictos duodequadraginta Patres ad extremos Ephesi fines relegauit : vbi cum eos in veteris balnei fornice conclusisset, ac deinde aditum obstruxisset, ad hunc modum eos è vita migrare coëgit.

Cap. 45. Cum vsque ad hæc tristes tragœdiæ narrarentur, atque omnes in gemitu & lachrymas prorumperent, rogatus à Patribus Stephanus, vt ad mitigandum eorum morem orationem aliquam haberet, intimo corde ingemiscēs, Gratias, inquit, Deo agere par est, Fratres ac Patres, gratias, inquam, ei agere de omnibus rebus, quæ præter voluntatem accidunt. Etenim gratiarum actio cum patientia coniuncta coronas nobis necesse confuevit. Quocirca etiamsi igne, aut gladio, aut maris profundo, aut præcipitio, aut alio quodam mortis genere nos mulserint, qui impietatis scelere sese deuinxerunt, prompto atque alacri animo cuncta perferamus. Habemus enim velut exemplar quoddam, in quod intueamur, claros illos Patres, qui ante nos extiterunt, ac per martyrium Deo vitam consecrârunt, nimirum sanctum illum Petrum Blachernis in vincula coniectum, qui cum spectante Imperatore pro Christi imagine neruis atrocissimè concideretur, nullum ignauum ac timidum animi specimen in eo cruciatu edidit, verum acerbiore eum verborum plagis lacertauit. Iulianum alterum & apostatam appellans. Atque ita in his tormentis, gratias Deo agens, animam exhalauit. Habemus item Iohannem Monagriæ Præfectum, quem tyrannus, cum cum nullo omnino terrore afficere potuisset, neque adducere, vt Christi matrisque ipsius imaginem pedibus protereret, sacco inclusit, gratiasque ipsi saxo appenso in profundum mare deiecit. Sed quis tandem est, qui ea omnia

Petrus quidam propter imaginum cultum occiditur. Item Iohannes Monagriæ præfectus.

SUI
95
NO
FV

omnia facinora enumerando recensere possit, quæ per omnes tyranni provinci-
as Prætores, qui cum crudelitate superabant, aduersus sanctos viros designarunt?
Immo verò quis est, qui sanctorum aduersus eos contentionem, atq; ad extremū
vsque spiritum patientiam vllō sermone referre queat? Quorum si nos exemplū
sequamur, beati profectò erimus, vt qui exiguis laboribus amplissimas opes nobis
ipsis aggeramus. Neque enim condignè sunt passiones huius temporis ad futuram
gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Hæc & alia his plura, ad excitandos & acuendos
eorum animos, qui vnà cum eo victi tenebantur, accommodata, cum dixisset, ora-
tioni suæ finem imposuit.

Non multi dies intercesserāt, cum ipse suam à terra ad Deum migrationē animæ
oculo prospiciens, quadragesimo ante mortē suam die præclaram illā mulierem,
illam in quā hospitalitatis laude florentem, ac nouam Isdandulā, atq; corū, qui in
vinculis erant, ministram accersit, ad eamq; his verbis vtitur: Tuæ erga me hospi-
talis fructū velim tibi cū sœnore Christus rependat. Bellè enim mihi, atque vt
ipsi gratū est, ministrasti, ac me recreasti. Deinceps autem ad quadraginta vsq; dies
proorsus mecum ipse versari, ac memet excutere cupio. Pero igitur abs te, vt panem
eum & aquā, quæ ad me afferre consueueras, per hos dies nē afferas. Vt autē eo no-
mine merentē eam vidit, atq; huiusce rei causam scire cupiētē, Noui, inquit, mi-
hi vitæ finē imminere. Ac propterea monasticæ exercitationis rigorē etiam atque
etiam intendere gestio. Cessit his auditis hospitalis illa, ac præstati fide mulier. Per
omnes itaq; noctes & dies non desinebat vir sanctus Patres eos, quos carceris soci-
os habebat, monere, docere, salutaribus præceptis erudire, atque id efficere, vt toto
penē nocturno tēpore in canendis Dei laudibus versarentur: adeò vt ciues etiam
nonnulli, qui sanctioris vitæ studiū colebant, vilibus pannis obuoluti clam ad eum
ingredierentur, atq; ipsius benedictione atq; doctrina, non sine magna animi volu-
ptate fruenterent. In his igitur muneribus cum quadraginta illi dies absumerentur,
ac iam octauus & tricesimus inchoaret, hospitalē illam mulierem rursū accersit
tam audientibus Patribus ita alloquitur: Deus qui se pijs omnibus laborū fructus
centuplicato redditurū promisit, benigno oculo te ex alto & sancto suo adspiciat,
ac pro tuo in me officio longè copiosiorē tibi mercedem referat. Ipsius enim verè
discipula exitisti, qui dixit, Qui quid fecistis vni ex minimis his meis, mihi fecistis:
& Qui recipit iustū in nomine iusti, mercedē iusti accipiet: &, Qui potum dat cali-
cem aquæ frigida, nō perdet mercedē suam. En itaq; tuę erga me voluntatis merces
expleta est, quam tu ciuismodi à Deo habitura es, vt ea tibi nunquā eripi possit. Ac
postea sacris Imaginibus ostensis, Accipe, inquit, præclarum hoc tuum depositum
quod quidem tibi & in præsentis hac vita aduersus omne malum præsidij loco sit, &
in futura tuæ erga Deum beneuolentiæ, atque orthodoxæ fidei pignus. Hæc vbi di-
xit, altè rursus ex imo pectore ingemiscens, apertè hoc extulit: Crastina luce ex hac
vita migrans, ad aliū mundum atq; Imperatorem proficiscar. Ipsa igitur, cum ama-
rum quendam & acerbum gemitum edidisset, extremamque ei salutem dixisset, re-
ceptasque eas, quas vtendas dederat, Imagines linteo quodam obuoluisset, do-
mum postea se recepit. At diuinitus afflatus Stephanus, conuocatis rursū Pa-
tribus, eos in diuinis laudibus concinendis pernoctate iubebat.

Rom. 8.

Cap. 42.

Prædicat
reus mor-
tis suæ vir
sanctus.

Matt. 19.

Matth. 25.

Sacræ Im-
gines aduer-
sus omne
malum præ-
sidij loco
sunt.

Cap. 43.
Brumalia
festa.

Condemna-
tur sanctus
Stephanus
capituli sup-
plicio.

Porrò autem ille Deo proorsus inuisus tyrannus, præter alia, quæ Deo odio atque
exercitationi erant, facinora, ne Brumaliorum quidem cæremoniā contemnebat,
verum eam quoq; splendide ac luculenter celebrabat, vt qui Brumum quendam
ac Bacchum in his Gentilium ritu colere in animum induxisset, eosq; vt frugum ac
vini curam gerentes, atq; ad maturitatem ea perducentes, summis honoribus affi-
ceret. Parabat itaque tertix quoquē vxoris suæ Eudociæ Brumaliū postridiē iuxta
quinti elementi circunductionem celebrare. Progressus autem, atque ad schola-
rum porticus sedens, vnà cum symmistis suis Satanas quasdam cum organis ac ci-
tharis cantiones, aduentati festo congruentes, addiscebat. Hic igitur ab impijs qui-
busdam viris ad eum delatum est, Stephanum ex Prætorio monasterium effecisse,
cumque rotas noctes illic in cantilandis Psalmis traducere: ac præterea complu-
res ciues illic proficiscentes, idolorum cultum ab eo edoceri. Hæc ille vt audiit,
gratiore ira inflammatus, statim militi cuidam, qui in Proximi ordine adscriptus
erat, hoc imperat, vt sanctum virum è carcere eductum extra urbem obrunget, il-
lic nempe vbi prius eximia martyris Mauræ templum situm erat: post autem lo-
cus

M m m

cus

RIUS
DE
M
M
M

cus ille carnificina factus est, templo scilicet illo à tyranno funditus euerfo, & solo adaequato, ac Maura nūcupato. Quo etiam in loco foedera cum dæmonibus occultè sanciebat: tametsi non ad extremum vsq; scelus hoc ipsius obscurum fuerit. Prodidit enim id, quod clam ab eo perpetrabatur, Suphlamij filius, ipsi sacrificij loco dono datus: de quo nunc consulo sermonem silentio comprimemus.

Cap. 44.
Crudele
Coprony-
mi edictū.

Cum igitur sanctum virum morti addixisset, confestim edictum huiusmodi per totam urbem promulgauit: Quisquis amicum, aut affinem, aut omnino genere coniuinctum habere, eumque occultare, aut etiam pullam vestem ferre deprehensum fuerit, hic post varia tormentorum genera exilio multabitur. Cernere igitur eam urbem grauissima calamitate laboratam. Neque enim inimici duntaxat inimici apud Imperatorem facillimè accusabant, sed etiam amici, amicos, & fratres fratres, & serui dominos: atque, vt breui complectar, in grauiore luctu ac plachu tota vrbis versabatur, quam cum Iulianus & Valens imperij Romani clauum tenerent. At vero carnifex ille, qui missus fuerat, sancto viro à Prætorio assumpto, colloque ipsius ac manibus ligno alligatis, ad eadem properabat. Eo autem die tyrannus è Palatio

Impius ty-
rannus de-
pictiones
Concilio-
rum eradicari
iubet

progressus in Milij porticu stabat: vbi prius sex illa œcumenica Concilia depicta erant, post autem crudelis Imperatoris iussu inducto albario opere deleta fuerant atq; eorum loco circus ille, quem amabat, ac plurimi faciebat, atq; aurigis, quæ in delicijs habebat, atque Vranicum, hoc est caelestem, cum ne terra quidè dignum esset, appellarat, picti cernebantur. In hoc igitur loco cum superbe staret, omnes eum faustis omnibus prosequerentur, Nulla mihi, inquit, requies est: ita Immemorandi isti exitium vitæ meæ afferunt. Hic verò quidam ipsius factionis, Et vbi in vrbem vllus eorum delituit, aut vestigium vllum ipsoꝝ in hac vrbe tua, aut in vlla alia ciuitate vel regione occultatū est, cum omnes funditus delicti sint? En enim imperij quoque tui hostem, hoc est Auxentianum Stephanum, abduci hodie videtis,

Renocatur
S. Stepha-
nus à loco
supplicij ad
Prætorium
grauiori
pena affi-
ciendus.
Psal. 90.

vt, quas meritis est, poenas subeat. Tum Imperator: Et quid iucundius Stephanum occidere queat, quam vt gladio vitam finiat? Verum huius desiderij minime compos futurus est. Multo enim grauiore mortis genere multabitur, si festum ipsius diem in eadem conficiamus. Quocirca nouus hic Herodes, atq; vxoris mancipium, reduci quamprimū eum in Prætorium iubet. Quod cum contigisset, rursus cum ijs Patribus, qui in vinculis erant, Dauidicos Psalmos canebat, Qui habitat in adiutorio altissimi, & quæ deinceps sequuntur.

Cap. 45.

Tyrannus autem cum vespem totam in tibarum & cithararum cantu transigisset, postridie instructa splendidissima cœna, cum ijs, qui suæ factionis erant, epulabatur. Cumque duos quosdam Fratres, tum dignitate claros, tum corporis firmul atque animi pulchritudine florētes (quos postea inuidiæ cerebro percitus interfecit) seorsum acciuisset, Ire ad Prætorium, inquit, ac meo nomine ad Auxentianum Stephanum hæc dicite. Vides quanta tui cura afficiar, vt qui tibi ex ipsis mortis faucibus erepto vitam concesserim. Quocirca tandem aliquando animum inflatens, voluntati meæ obsequere. Non quidem me fugit, quin homo contumax & durus, ad contumelias potius nobis inferendas prorupturus sit. Vos verò, si sermonum illecebris ipsius animum inflatere potueritis, rem gratam mihi feceritis, ac minime rium istud vestrum comprobabo. Sin istud ei persuaderi nequeat, tandiu cū a vobis

Duo præcla-
ri frares à
tyrāno mis-
si ad flagel-
landum san-
ctum Ste-
phanum, ei
Pepererūt.

& à fronte & à tergo verberari volo, quoad miserè animam effiauerit. Igitur præclari illi duo fratres, postquam ad Prætorium venerūt, furiosam quidem illam tyrannum sententiam sancto viro exponunt, verum nullo eum malo prorsus affecterunt: quin potius, vbi eum sermonibus ad cohortandum accommodatis confirmatis, ab eoque benedictionem accepissent, ad reditum se accinxerunt. Quæ autem ad Imperatorem dixerūt, huiusmodi fuerunt: Imperator, miserum illum in pristina sententia perstantem, tuumque imperium in faustis omnibus prosequerem offendimus. Ac proinde tot plagis eum proscidimus, vt penè spiritus omnis expersiacent, nec certum sit, an crastino die inter viuos futurus sit. Quæ quidem ex re cum mirificam lætitiā ferinus ille concepisset, atque ingentem risum effudit, luxui, quo nihil ipsi charius erat, operam dare postea pergebat, vt qui vtrius, & eorum que vultu tre inferiora sunt, seruus esset.

Cap. 46.

At verò diuiniſſimus Stephanus sub auroram ad se coacto monachorum agmine, postremum hunc ad eos sermonem habuit. Valete Patres ac Fratres, valete: atque

SUI

90
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

atque in orthodoxa fide constantissimè perseuerate : ac pro mea tenuitate preces quas fundite. En enim iam iamque adest mortis meæ tempus, ac pro foribus iam corona est. Quamobrem vereor ne caliginosa dæmonum multitudo propter ignorantiarum mearum multitudinē mihi impedimento sit. Ob quæ cum omnes annis cuiusdam in modum lachrymas profunderent, tolli sibi facram epomidem, ac deinde analabum cum loro iussit. Cum autem cucullam quoque abijcere pararet, ne id faceret, Patres prohibebant, negantes continere vt sine precioso hoc indumenti genere dierum suorum finem videret. Ad quos diuinitus afflatus ille vir, Athletam, inquit, nudum luctari decet. Ac prater eam ne æquum quidem est preciosam hanc rem à furenti populo contumelia affici, ac prophanis pedibus proculcari. Hæc cum locutus esset, omnes ei morem gesserunt. Itaque cucullam quoque exiit: ac cum pelliceo duntaxat pallio vnâ cū monachis sedebat, de his rebus, quæ ad salutem pertinebant, sermonem ad eos habens. Verumenimvero fieri omninò non poterat, vt quæ in carcere acta fuerant, & quo pacto duo illi pij fratres admòdum benignè atque indulgenter cum diuino Stephano egissent, tyrannus ignoraret. Quare cum de his omnibus à dæmone aliquo, vt vero consentaneum est, certior factus fuisset, hora diei secunda è somno experrectus, leoninum quiddam rugiens, atque ad aulæ vestibulum festinanter proficiscens, O vim mihi illatam, exclamauit! O insignem meū contemptum! Nemo est qui mihi opituletur: nemo qui subsidium ferat. Quid mihi cum Tenebricosis, & Immemorandis istis? Sic enim ipsi vitatum ac familiare erat monachos appellare. Cum autem ij, qui voluptatibus ac delicijs dediti erant, vltro ad intemperantem illam mensam current, perturbatissimo animo ipsis occurrens, magno cū clamore quærebat, Quò pergitis, & quem queritis? His autem respondentibus, Ad te benignum nostrum dominum imus: tum ille altiore voce, Non sum, inquit, dominus vester, non sum Imperator. Alius dominus vester est, alius Imperator: ad cuius pedes vos ipsos prouoluitis, contactisq; ipsis vestigijs ab eo vota precesque supplices petitis. Nemo in me obsequiosus est, vtillo de medio sublato animum meum reficiat ac recreet. His verò animi anxietate laborantibus, ac quisnam ille esset sciscitantibus, quisque ille quem ipsi ci anteferrent, aut quemnam alium Imperatorem agnoscerent: tum ipse contra, Stephanus Auxentianus est, inquit.

Præclarum Stephani dictum.

Fideles monachi ab Imperatore Tenebricosi & Immemorandi vocantur.

Cap. 47.

S. Stephanus, cuius occisio offeritur. Ioan. 18.

Calcibus impiorum subijcitur: factis ac fustibus feritur.

Occiditur.

Diuina vltio in percussorem eius.

Nondum integrum nomen in eorum aures influxerat, cum subito impetus quidam, & clamor promiscuus, & vox quædam incondita personabat: omnibus, vt erant, ad Prætorium currentibus. Mox truculentorum leonum instar in carcere insistentes, Date nobis (custodibus inquit) Auxentianum Stephanum. At ille constanti atque intrepido animo, velut in hoc ipsum paratus, ad eos decoro gestu ac vultu ab omni perturbatione libero egreditur, & quædam modum olim Christus ludæis, ipsius cadē anhelantibus, Ego sum quem queritis, inquit. Illi aut illic eum arripiunt, atque in terram allidunt, ferreisque vinculis, quibus ipsius pedes adstringebantur, ab eo extractis, ad publicam viam raptim eum educunt, calcibus in eum insistentes, fustibus ferientes, nullum denique supplicij contumeliaque genus omittentes. Cum autem per primam Prætorij portam non rami duceretur quam raptaretur, ac iam in templi Theodori martyris vestibulo esset, manibus humi fixis, ac sublato aliquantum capite vltimum adorationis munus martyri perfoluebat. Etenim ne in tanta quidem calamitate pietatis amorem ex animo suo eiecerat. Quem ex sanguinarijs hominibus quidam, Philommatius nomine, conspicatus, præcipiti quodam furore percitus, Vidésne, exclamauit, Immemorandus iste tanquam martyr mori cupit. Atque hoc sermone habito, ad siphones, qui illic erant, qui que ob eam incendia, quæ interdum oboriuntur, adhiberi solent, excurrit, auulsumque ab ijs haud paruum lignum trahit, ac sanctum virum, quam vehementissimè potest, in cerebri membrana ferit, sicque protinus interemptum, martyrem quidem illum profectò, seipsum autem, quod omnium grauissimum scelus est, martyris carnificem reddit. Ac vide quæ vim illam Dei vlttricem. Non enim, quem admodum plerunquè solet, moram vllam interposuit, sed celeri pede processit. Etenim, simul atque ferijt, ipse quoque in terram, diabolica plaga percussus, ruit, dentibus horrendum in modum stridens, atque ore spumam emittens. Atque ita graue illud flagellum permansit, ad extremum vsque spiritum miserum illum comprimens, atque castigans.

ALIAS
DE
OCCISIO
VITI
S



Cap. 48.

Impij extin-
ctum eius
cadaver,
multis con-
tumelijs af-
ficiunt.
Psal. 21.

Ac ne sic quidem tamen suribundum illud vulgus animorum impetum remissit: verum per publicam viam adhuc eum raptabat. Et quidnam tandem ex sacrosanctis illis Stephani membris coronæ expers relictum est? Nam & manus ac pedes ad saxa offendentes conterebantur, & digiti vnâ cum vnguibus auellebantur, atque in terram spargebantur, & venter disrumpebatur, atque intestina omnia profluebant. Siquidem è scelestis illis hominibus vnus grauissimum lapidem vtraque manu acceptum in ipsius ventrem iniicit: vnde confestim abdita omnis viscerum furor infulsabat, nec contumelijs in eum debacchari cessabant, circundantes eum tanquam canes multi, atque omni modo reptantes ac diserpentes, saxisque per totam viam incessentes, non viri duntaxat, sed etiam mulieres. Quin ne puerilem quidem ætatem sanguinarij huius imperijs expertem reliquerunt. Nam ipsi quoque literario ludo relicto (sic enim Imperator iusserat) lapides manibus gestabant, iisque Stephanum insectabantur. Ac quicquid in eum, dum raptaretur, incidens, lapidem non iecisset, pœnas luebat, atque Imperatoris hostis censebatur. Quinetiam cum ad bouis locum, martyrem raptatum peruenissent, caupo quidam pisces coquens, vt eum raptari vidit, vitæ vsura ad hunc eum frui arbitratus, assumpto flagrante titione in caluaria ipsum ferit, ac reptans perfracto occipitio cerebrum effluere cœpit. Theodorus autem quidam vir pius tergo sequens, illudque è capite fluere videns, simulato lapsu sustulit, ac linteo fustim impositum in sinu abscondit. Atque ita deinde ad spectaculum rursus properabat, nimirum cernere cupiens, quonam tandem sedato furore reliquias martyris proiecerent. At verò sanguinaria illa turba sanctum virum raptans, cum ad Monocionis monasteriũ accessisset, in animo habebat beati viri fororẽ (illuc enim diuinum vitæ genus colebat) per vim eijcere, eoque ipsam adigere, vt fratrum corpus tot certaminibus defunctum saxi peteret. Verum illa hoc prænoscens, atque in obscurum quoddam sepulcrum sese abdens, huiusmodi facinus effugit. Illi igitur spe hac sua deiecti, rursus martyris cadaver trahentes, in Ethnicorum reorum foueam proiciunt (vbi prius quidem diui Pelagij martyris templum erat, verum postea vetustate labefactatum impius Imperator euertit, atque in sepulcra redegerat, ac Pelagij sepulcretum nuncuparat) adeo vt tunc quoque locum illud haberet, Cum iniquus vir iustus deputatus est. Postmodum læti rediunt, qui latronum sententiam crudelitatis suæ immanitate superauerat, lætum tyrannum adeunt, velut dæmonis cuiusdam intemperijs diuexati, qui sceleratissimè in ipso pugnauerant. Quos quidem lubenti animo susceptos ad mensam suam eduliorum copia ornata adhibuit. Cumque illi ærumnosissimam martyris mortem referrent, audiens ille magnoperè ridebat ac lætitia diffundebatur, hominis, nè quid amplius dicam, cruciatus & calamitates in voluptatis materiam trahens. Atque hæc quidem ad hunc modum se habuerunt.

Cerebrum
capitis eius
effusum, à
pio Theo-
doro colli-
gitur.

Corp⁹ eius
in foueam
Ethnicorū
reorum in-
ijcitur.
Esa. 53.
Luc. 21.

Coprony-
mi impietas
quanta.

Cap. 49.

1. Reg. 2.

Obscurũ
est cælum
tempore
mortis S.
Stephani.

Miraculum

Cap. 50.

Martyrio porrò perfunctus est ille egregius sanè luctator Stephanus tertio & quinquagesimo ætatis suæ anno, Nouembris mensis octauo & vicesimo die. Ceterum ne ea quidem miracula silentio præterire conuenit, quæ ab ipso (illius videlicet beneficio, qui dixit, Ego glorificantes me glorificabo: qui autem me contemnunt, erunt ignobiles) etiam post mortem patrata sunt. Eo enim ipso die, quo sanctum virum, vt Scripturæ verbis vtat, aggressi viri sanguinum, tanquam arietem insignem de medio sustulerunt, cum tranquillum cælum esset, ac radijs solaribus colluceret, hora tertia ad orientalem aulae partem ignea nubes in montis vertice ad summas vrbs partes excurrens, vniuersum aërem horrida caligine infecit, & obscurauit: atque, vt cum Propheta loquar, cernere erat diem ac non diem, & tenebras ac non noctem. Cumque vnâ cum ea vehemens turbo excitatus esset, ingens vis grandinis, magnitudinisque haud facillè credendæ, cecidit, idque circa palatium duntaxat: hincque multi in discrimen vitæ venerunt. Hæc scilicet sanctorum Deus prodigiosè patrare nouit, dum impios re ipsa coarguit: eos autem, qui ipsius metu pradii sunt, gloria afficit.

Porrò autem pius ille Theodorus, qui contractam capitis sancti viri partem sustulerat, cum ad beati Dijs monasterium profectus esset, eiusque antistitem remotis arbitris conuenisset, ei quæcunque insignis athleta Stephanus eo die pertulisset, expo-

exposuit. Ille autem acerbè ingemiscens, ad quoddam protomartyris Stephani oratorium, quod ad dextram templi monasterij partem erat, eum ducit: atque vnam quandam educens, in ea diuinās illas reliquias collocat, præsentè ptero quodam monasterij, ac que fiebant inspectante. Ambo autem adorationis munere perfuncti, tanquàm thesaurum quendam ingentis precij, intra altare occultant. Interiecto verò aliquo tempore accusatur apud Imperatorē Theodorus. Nam ne eum quidem à tentatione liberum atque immunem liuor reliquit: verum, vt Imaginum adorator, exilio mulcatur, atque in Siciliam insulam vnā cum vxore ac liberis ablegatur. Quem, cum diurno tempore exilij causa illic cōmoratus fuisset, in patriam rursus reduxit iustus iudex Deus. Reductionis autē modus huiusmodi fuit. Etenim adolescens ille, de quo proximè verba fecimus, ad maturam ætatem prouectus, cum antistite agebat, vt diaconus crearetur. Quod cum ab eo impetrare non posset, (vt qui & iuuenilem ipsius ætatem perspiceret, & viri socordiam exploratam haberet) se grauisimo eum malo affecturum comminatus est. Itaque vnam illam occultè surripit, atque ad Imperatorem currit, eique rem totam exponit. Antistes enim meus, inquit, vnā cum Theodoro, qui in Siciliam exilij causa missus est, damnatorum, quos tu vt nocentes & facinorosos morte afficis, oĩa colit atque adorat: te autem tyrannum ac nouum apostatam appellat. His auditis Imperator ira inflammat, atque antistitem quidem illum correptum, ac vinculis firmissimè adstrictum in carcere custodiri iubet: Theodorum autem è Sicilia reductum dignas huiusmodi facinore pœnas subire: puerum denique ad vtrumque conuincendum asseruari. Reducitur itaque à Sicilia Theodorus. Statimque & eum & antistitē in medium producit Imperator: atque in faciem ipsis puerum sistit, vt quod factum fuerat, indicaret. Cùm autem illi nihil se huius rei scire assererent, vnam afferre iubetur adolescens. Atque (ò ingens miraculum!) euanescit illa, nec huc vsque reperiri potest. Itaque vacuis manibus reuertitur: Imperator pudore suffunditur, atque id quod contigerat, premere atque occultare conatur, nè illustriorem etiam, quàm antè, sancti viri gloriam reddat. Neque enim ipsum fugiebat, quin diuinum Stephanum omnes penè sanctum confiterentur. Iuuenem autem illum, vt calumniatorem, multis verberibus laceratum exilio mandat. Sic nimirum Deus iustos è tentationibus eripere, impios autem eorum loco tradere nouit.

Diuina ei⁹ reliquie in vna⁹ quandam reconduntur.

Pius Theodorus exilio mulcatur.

Dereatabile cuiusdā inuidiosifacinus.

Stupendum miraculum.

2. Pet. 2.

Cap. 51.

Diuinitis puniuntur ancilla que do minam suā & S. Stephanum falso accusauerat. Ephes. 6.

RIUS
Der
III
S

Quin ne versuta quidem illa ancilla, quæ & sanctum virum, & heram suam accusauerat, iustum Dei iudicium effugit. Nam cùm trans turbam ad Aulicalamum peruenisset, seque fabulam detecturam esse confir maret, & quonam modo, vt sancto viro calumniari strueret, subornata fuisset, nisi ipse quod promiserat expleret, id ille metuens, cuidam eorum, qui legendis Bithyniæ tributis præerant, eam in matrimonium collocat. Prægnans autem facta, gemellos filios in lucem edit. Cæterum sub mediam noctem repente conturbati infantes illi, arreptis maternis mammillis, horrendumque in modum excisis, eam protinùs necant, atque vnā cum ea viperini illi scetus extinguuntur. Tales pœnas lycophanta pependerunt: talem eam mercedem tulit, quæ sanctum virum falsi criminis reum egerat. Hæc sunt clarissimi Stephani monastica palæstra, hæc athletica certamina: quibus, cùm non modo aduersus carnem & sanguinem, sed etiam aduersus principatus & potestates dimicasset, amplissimum præmium reportauit, nimirum vt ipsi Trinitati laudatus adstet adhuc monasticis sudoribus & athletico cruore gestatus: cui vnam nos quoque ipsius precibus atque intercessione adstemus, per Christi gratiam ac misericordiam, quem decet omnis gloria, vnā cum principij experte Patre, & viuifico Spiritu, nunc & semper, & in secula, seculorum, Amen.